

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Bakalářské/kombinované studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hana Procházková

Vývoj české vesnice v letech 1918 – 1989 na pozadí vlastní
rodiny

Praha 2012

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Anna Huliciusová**

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor / Combined (Part time) / Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Hana Procházková

The development of a Czech village between the years of
1918 and 1989 by specifically focusing on own family

Prague 2012

**The Bachelor thesis work supervisor:
Mgr. Anna Huliciusová**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14.3.2012

Hana Procházková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Anně Huliciusové vedoucí mé práce za odborné vedení, pomoc a rady. Dále bych poděkovala svému dědovi Josefu Ptáčkovi a své mamince Heleně Procházkové za přístup k rodinným pramenům a za spolupráci při tvorbě mé bakalářské práce.

Anotace

„Bez znalosti historie lidé zůstanou stále dětmi.“ (Marcus Tullius Cicero)

Bakalářská práce se zabývá vývojem české vesnice mezi lety 1918 - 1989 na příkladu rodiny Ptáčků ze Sestrouně. V práci je nejprve stručně nastíněna historie Sestrouně a rodného domu č.p. 25. Další část byla věnována rodině Josefa Ptáčka. Život této rodiny jsem sledovala během let 1918 a 1989. Současně byl monitorován historický vývoj Československa. Práce je doplněna fotodokumentací.

Hlavním cílem předkládané práce bylo proniknout do prostředí minulých generací vlastní rodiny. Pokusila jsem se analyzovat dostupné prameny z jiného úhlu pohledu. Snažila jsem se porovnat historii s tím, co již neexistuje v úředních dokumentech a vidět věci novým vlastním pohledem. Věnovala jsem se tedy rozhovorům s Josefem Ptáčkem (rozhovory byly nahrávány a jsou uloženy v mém osobním archivu) a jeho osobním prožitkům. Údaje získané orálními historiemi mají subjektivní charakter, což považuji jako plus pro nové pochopení dějin.

Klíčové pojmy

František Ptáček

hospodářství

Josef Ptáček

kolektivizace

Sestrouň

vesnice

Annotation

"To be ignorant of what occurred before you were born is to remain always a child." (Marcus Tullius Cicero)

This bachelor thesis analyzes the development of a Czech village between the years of 1918 and 1989 by specifically focusing on the Ptáček family from Sestrouň. Sources used for the thesis itself include historical records from the library, church records, civil parish records, the Ptáček family's private archives and the memories of Mr. Josef Ptáček compiled by his daughter Mrs. Helena Procházková. The Ptáček family archive currently contains various birth certificates, marriage certificates, educational qualifications, greeting cards, housing certificates, and photographs, christening different certificates, school reports, obituaries, employment contracts, purchase agreements, licenses, journeyman's certificates, credits, death certificates, notarized deeds, and various other documents. The thesis initially outlines the history of the village of Sestrouň and family home number 25, as well as an introduction to the family of Mr. Josef Ptáček. I have analyzed the life of the Ptáček family from the year 1918 right through to 1989, whilst at the same time monitoring the historical development of Czechoslovakia throughout that period. The investigation is supported with photographic documentation.

A basic methodology for the research was selected by using the micro-historical and oral history methods of research. The memories which have been passed down through generations by the people who lived through those periods (which in the present day become the oral history) always precede any written account of the events in question. The analysis of history via interviews can often give undocumented insight into certain events or provide a recollection of the period in question from a different perspective as to those documented in writing. In some cases there will be no written historic documentation of the information which can be provided orally, in addition to this some of the documentation which does exist maybe inaccurate particularly

due to government policy during that period. The narrators of this thesis are Josef Ptáček and Helena Procházková, whose maiden name is Ptáčková.

The main objective of this study is to investigate the previous generations of my own family by using different investigative methods. I attempted to compare the actual history of my family to that which is recorded in the official state documents, to find out if there were any differences or inaccuracies and mostly to view the history from a new perspective. In order to gain an insight into the history I conducted various interviews with Josef Ptáček (which have been recorded and archived) that discussed his life and personal experiences. I analyzed the individual decisions of each person made in their day to day lives, be them difficult or easy, and their personal motivations, all throughout a specific period within a certain location. Data which has been obtained by researching oral history has a subjective character, which in turn is a positive sign for new history understanding.

Key words

collectivization

farm

František Ptáček

Josef Ptáček

Sestrouň

village

OBSAH

ÚVOD	9
1. SESTROUŇ	11
1.1. Sestrouň a její historie	11
1.2. Dům č.p. 25 v letech 1918 – 2011.....	12
2. JOSEF PTÁČEK A JEHO RODINA.....	15
2.1. Předkové rodiny	15
2.2. Prvorepublikové Československo a smrt Marie Ptáčkové	16
2.2.1. Obživa a strava rodiny v době 1930 - 1945.....	20
3. KATOLICKÁ CÍRKEV V SEDLČANECH	22
3.1. Příchod děkana Františka Bučila do Sedlčan.....	22
3.2. Komunistické procesy proti katolické církvi v 50. letech	22
3.3. František Bučil obžalován a uvězněn	24
4. JOSEFOVO VZDĚLÁNÍ A II.SVĚTOVÁ VÁLKA.....	26
4.1. Obecná škola v Osečanech, zednický učeň.....	26
4.2. Zápas o přežití a obsazení republiky	27
4.3. Nucený odchod Josefa do Říše	31
4.3.1. Každodenní život v kasárnách.....	32
4.3.2. Útěk Josefa domů	34
5. ROZVOJ MODERNÍHO ŽIVOTA VESNICE.....	37
6. POLITIKA V RODINĚ A TŘI ROKY ILUZÍ.....	40
6.1. Košický vládní program	40
6.2. Politický převrat v únoru 1948.....	41
7. ČESKÁ VESNICE 1948 – 1968	42
7.1. Politické aktivity Josefa Ptáčka.....	42
7.2. Likvidace zemědělců v Československu	44

7.2.1. Měnová reforma v roce 1953 a vznik JZD.....	47
7.3. Ludvík Svoboda prezidentem.....	48
8. ČESKÁ VESNICE 1968 – 1989	50
8.1. Sovětská vojska v Sedlčanech.....	50
8.2. Odcizený vztah k půdě a práci	51
8.3. Modernizace a blahobyt vesnice v 70. letech	53
8.3.1. Jídelníček v 70. - 90. letech v rodině Ptáčkové	55
8.3.2. 80. léta na české vesnici	57
8.4. Revoluce v roce 1989	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
SEZNAM PRIMÁRNÍCH ZDROJŮ.....	64
ZÁKONNÉ NORMY	66
INTERNETOVÉ ZDROJE	67
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Při zpracování této práce byly stěžejně zpracovávány primární prameny. Využity byly dostupné historické prameny z knihovny, prameny církevních i civilních matrik, soukromý rodinný archiv Hany Procházkové a vzpomínky Josefa Ptáčka za současné spolupráce jeho dcery Heleny Procházkové, kteří se byli také navátory této práce. Rodinný archiv obsahuje rodné listy, oddací listy, výuční listy, blahopřání, domovské listy, fotografie, křesní listy, osvědčení, vysvědčení, parte, pracovní smlouvy, kupní smlouvy, průkazy, tovaryšské listy, uznání, úmrtní listy, notářské zápisy a další. Během roku 2011 bylo uskutečněno s panem Josefem Ptáčkem několik rozhovorů, které poskytly základní důležité informace pro zpracování práce. Fakta byla pak následně ověřena v konfrontaci s dalšími primárními prameny v archívech, kronikách a rodinných dokladech.

V práci bylo použito metody orální historie, která je obrazem minulosti, popsána slovy.¹ Především při studiu soudobých dějin orální historie umožňuje nahlédnout na velké události z nového úhlu anebo může pomoci tam, kde písemné prameny neexistují či nejsou nepříliš důvěryhodné.² Hlavním cílem této práce nebylo získání jen samotných historických faktů, ale cílem se staly i rozhovory a individuální sdělení, osobní prožitky, rozhodování v každodenních situacích Josefa Ptáčka a zasazení těchto sdělení do historie Československa v letech 1918 – 1989. Primární výzkumnou metodou jsou rozhovory, pozorování a životní postoj Josefa Ptáčka. Ne vždy při rozhovoru byly používány otázky, protože důležité bylo slyšet a zpracovat celý životní příběh. Rozhovory s Josefem Ptáčkem byly nahrávány, zpracovány a uloženy v soukromé sbírce Hany Procházkové.

¹ VANĚK Miroslav, MÜCKE Pavel, PELIKÁNOVÁ Hana. *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007, s.11.

² VANĚK, MÜCKE a PELIKÁNOVÁ (2007).

Uvědomuji si, že různí tazatelé mohou získat od stejného člověka poskytující rozhovor rozdílné výpovědi. Jsem ale přesvědčena, že v případě pochopení lidské zkušenosti mi osobní rozhovor poskytl nejlepší možné údaje.³ K psanému zdroji je obecně větší důvěra, proto se vedou stálé spory o spolehlivosti metody orální historie. U této metody je velmi důležité, aby navátor rozuměl položeným otázkám, měl důvěru k tazateli a rozhovor byl zpětně pečlivě interpretován. Informace získané metodou orální historie jsou subjektivní.⁴

Josef Ptáček se při rozhovorech dostával do různých časů. To, co prožil, dělil na dobu „když byl ještě malý a měl maminku“, „před válkou“, „za války“, „po válce“, „na vojně“, „po svatbě“, „za komunistů“ a „dnes“. Společně s paní Helenou Procházkovou na základě dalších doplňujících otázek jsme se snažili určit co nejpřesněji rok dané události. Pro každou generaci znamená „dnes“ historicky zcela odlišnou dobu. A proto bylo důležité sjednotit si časové období.

20. století donutilo člověka udělat hodně kompromisů na hraně možného a morálního, aby zcela nepohřbil své svědomí. Ještě dnes žijící generace byla ve velmi krátké době za sebou vystavována tlaku rozdílných autoritativních politických ideologií.⁵

Vyprávění, tedy narativní výpověď, je závislá na paměti a vyprávěčských schopnostech vyprávějícího a vyjadřuje jeho vztah k oněm událostem. Selektivní paměť je proměnlivá s věkem člověka a uchovává trvaleji výjimečné události, ale každodenní život vcelku moc nezaznamenává. To čemu říkáme realita, je určitý vztah mezi dojmy a vzpomínkami, které nás současně obklopují.⁶

³ ROUBÍKOVÁ, J. *Dcery nepřátel státu*, Praha 2011.

⁴ ROUBÍKOVÁ (2011).

⁵ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, Praha 2009, s. 7- 8.

⁶ RICOUER, P. *Čas a vyprávění III.*, Praha 2008, s.228.

1. SESTROUŇ

1.1. Sestrouň a její historie

Matriky umožňují záznamy od roku 1652, takže čas potřebný k jejich zpracování je velký. Významnou pomůckou při dohledávání historických dat posloužila Berní rula, sv. 31, Kraj Vltavský zpracovaná PhDr. Evou Lisou, protože tato publikace poskytuje informace o jménu a příjmení držitelů statků a chalup, jakož i údaje o hospodaření v roce 1654. V té době byla osada Sestrouň spolu se 16 okolními vesnicemi součástí panství Kosova Hora, které patřilo hrabatům z Vrby. V souvislosti s tím Sestrouň příslušela pod kostel sv. Bartoloměje rovněž v Kosové Hoře.⁷ Křty narozených dětí se tu zaznamenávaly od roku 1652, uzavřená manželství od roku 1658, uskutečněné pohřby od roku 1665. V roce 1656 bylo toto panství rozděleno mezi 4 dědice a stali se součástí panství Nalžovského.⁸ Robotní povinnosti vykonávali občané Sestrouně k této nové vrchnosti. s tím souviselo i přiřazení k „chrámu páně sv. Václava na Chlumu“, kde se vykonávaly a zaznamenávaly církevní úkony až do zrušení roboty v roce 1848. Teprve potom jsme postupně Sestrouň přešla pod farnost v Sedlčanech.⁹

Od roku 1771 usedlosti dostaly popisná čísla a pak bylo jednodušší v jednotlivých matrikách dohledávat potřebná data. Osady Sestrouň, Zberaz a Hradištko sdílely po staletí v dobách nevolnictví a roboty společný osud. Obyvatelé byli pracovití lidé. Hospodářství, které v té době nebylo jejich vlastnictvím, udržovali a zvelebovali v málo příznivých podmínkách. V Berní rule v roce 1654 se píše o Sestrouni: „Tito v rolích i dobytku veskrz skrovné možnosti jsou, stavení s(z)kažené mají a velmi chudě stojí, půda žitná.“¹⁰

⁷ LISÁ, E. *Berní rula, sv.31. Kraj Vltavský*, Praha 2000, s. 80.

⁸ Tamtéž, s. 97.

⁹ HABART, Č. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko*, Praha 1998, s.18.

¹⁰ LISÁ, E. *Berní rula, sv.31. Kraj Vltavský*, s. 80.

Věrohodné písemné doklady o existenci těchto osad pocházejí z 15. století. Čeněk Habart ve spise Sedlčansko, Sedlecko a Voticko uvádí:

„ V občanských válkách, jež vedl král Jiří z Poděbrad s Jednotou panskou byla ves Rovina roku 1467 vypálena. Po shoření vsi se poddaný Pavlík se synem usadil ve Zberazi.“¹¹ I když je uvedený rok velmi starého data, přesto bychom měli založení našich osad posunout alespoň o jedno století do minulosti. Mohu jen uvažovat, kdo a v které době se usadil v lesích a vedle lovu začal obdělávat drobná políčka na odlesněné půdě a chovat hospodářská zvířata.

Sestrouň podle Čenka Habarta dostala jméno od zemana Sestrouna, z jehož statku Sestrounův dvůr, povstal poplužní dvůr patřící k velkostatku Kňovickému.¹²

1.2. Dům č.p. 25 v letech 1918 – 2011

Rodinný domek se nachází na severovýchodním okraji osady v horní části návsi. Na stavebním pozemku je postaven rodinný domek s příslušenstvím bez hospodářských objektů. Domek je oplocen a napojen na veřejný vodovod a kanalizaci. Osada Sestrouň je správně integrována s obcí Sedlčany. Obec Sedlčany má více než 5 000 obyvatel a základní občanskou vybavenost.¹³

Dům č.p. 25 je rodným domem Josefa Ptáčka, který se zde 15.1.1923 narodil. V tomto domě vyrostl a vychoval své dvě dcery Jitku a Helenu (*17. 1. 1954), která se v roce 1973 provdala za Václava Procházku a zůstala bydlet v tomto domě. Domek č.p. 25 mohl být postaven okolo roku 1795 Václavem Šimunkem a jeho manželkou Barborou. Pak byl po několika generacích vlastnictvím jejich rodiny. V roce 1918 nemovitost č.p. 25 včetně stavební parcely č.k.13 a zahrady č.k.23 koupili manželé

¹¹ HABART, Č. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko*, s. 305.

¹² HABART (1998).

¹³ Znalecký posudek č. 176/92 o ceně nemovitosti - rodinného domku čp. 25 s příslušenstvím a pozemky v osadě Sestrou, obec Sedlčany, okr. Příbram ze dne 25. 11. 1992 (dokument v držení Hany Procházkové, uložen v bytě Marty Krásové 923/9, Čakovice) viz dále jen SA HP.

František Ptáček (*18.7.1889) a Marie Ptáčková (rozená Bláhová (*31.8.1893) za cenu trhovou 2 800 korun od manželů Karla a Marie Všetečkových (mlynář v Sestrouni).¹⁴ Dům byl zakoupen včetně věcného břemene práva doživotního bytu pro: ovdovělou majitelku bytu paní Františku Němečkovou a Josefu Šimkovou.¹⁵ Rodina Ptáčková měla pro svoji potřebu jenom jednu obytnou místnost a kuchyni.

V roce 1927 zakoupil František Ptáček od paní Marie Maixnerové (vlastnice velkostatku Kňovice) pole č.k. 334/4 o výměře 39a 53m² a č.k. 334/8 o výměře 39a 31m² za cenu 4.546 Kč 55 ha.¹⁶ V roce 1947 přikoupil louku od pánů Judr. Artura Maixnera (ministerský rada a vyslanec Vatikánu) a pana Mudr. Emericha Maixnera č.k. 959/1 o výměře 21a 22m² za cenu 2.770,70 Kč.¹⁷

V roce 1950 postoupil František Ptáček právo na vlastnictví domu, polí a louky svému synu a snaše Josefu a Heleně Ptáčkovým napolovic. František Ptáček měl doživotní právo na bezplatné a výhradní právo užívání jedné světnice, na výměnek, jídlo, prádlo, obuv, světlo a teplo.¹⁸ V postupní

¹⁴ SA HP Smlouva trhová ze dne 4.5.1918 knihovní oddělení c.k. okresního soudu v Sedlčanech dne 17.5.1918.

Nemovitost byla prodána včetně stavební parcely a zahrádky se vším co ve stavení hřebem přibito, vápnem neb hlinou přimazáno bylo a se zemí spojeno bylo a se vším příslušenstvím s těmi samými právy, užitky, břemeny a nebezpečími, tak jako oni aneb jejich předchůdcové dům ten drželi a užívali neb to činiti právo měli do úplného neomezeného práva vlastnického k svobodnému vládnutí a užívání – jak se ve smlouvě můžeme dočíst.

¹⁵ 16.2. 1921 sčítání obyvatel
František Ptáček, obuvník, nar. 1889 ženatý
Marie Ptáčková, nar. 1893, manželka
Marie Ptáčková, nar. 1916, dcera
Jaroslava Ptáčková, nar. 1919, dcera
Františka Němečková, vdova, majitelka bytu

¹⁶ SA HP Smlouva trhová ze dne 18.10.1927, č.j. 243 v knihovní vložce č. 112 kat. obce Sestrouň.

¹⁷ SA HP Smlouva trhová ze dne 23.5.1947, položka 864.

¹⁸ SA HP Smlouva postupní ze dne 12.1.1950, Soudní kancelář okresního soudu v Sedlčanech, vložka č. 25, 112, 152. Josef Ptáček získal dům za cenu postupní 15.400 Kč a to tak, že vyplatil své sestry následovně do 6 měsíců ode dne podpisu smlouvy:
Marie Kyselová 5.000 Kč
Růžena Šťovičková 9.600 Kč

smlouvě jsou pak detailně rozepsána práva Františka Ptáčka. Ve smlouvě se dále objevuje podepsané prohlášení, že ani na jednoho účastníka smlouvy se nevztahuje dekret prezidenta republiky.¹⁹ V roce 1950 zakoupili manželé Helena a Josef Ptáčkoví zahradu o výměře 2a 95m² za cenu 1.475 Kčs.²⁰

Do dnešní podoby byl domek přestavěn v roce 1972. Hospodářská část zemědělské usedlosti byla upravena k bydlení. Současně byly přistavěny tři obytné místnosti, garáž s dílnou a byla rekonstruována veranda. Nyní má domek dvě bytové jednotky s příslušenstvím (1+3 a 1+2). Podzemí je přístupné pouze zvenku ze dvora a z návsi garážovými vraty. Podzemí je užíváno jako garáž, dílna, sklep, prádelna, kotelná s uhelnou. Ve stejné době se zvětšila i obytná plocha ve staré části. Obývací byl zvětšen a přistavěla se ložnice. Přestavba trvala asi rok a prováděl ji pan Josef Ptáček s Václavem Procházkou (v té době ještě nebyl manželem Heleny Ptáčkové) a stála přibližně 120.000 Kč.²¹

Po smrti Heleny Ptáčkové (*6. 3. 1928 + 15. 12. 1991) dědí domek její dcery Ing. Jitka Kadlecová (*3. 2. 1947 + 4. 7. 2007) a Helena Procházková (*17. 1. 1954) napolovic s povinností poskytovat svému otci Josefu Ptáčkoví právo doživotního bytu v přízemí rodinného domku. Toto právo užívání se zřizuje jako věcné břemeno.²² Obě dvě darovaly svoji část domu svým dcerám. V současné době dům vlastní Helena Procházková (*7. 1. 1974) a Stanislava Nesměráková (*6. 8. 1974) napolovic.²³

Dále musel zaplatit 800 Kč za sebe a svoji sestru Růženu Šťovíčkovou knihovni pohledávku dle odevzdávací listiny ze dne 3.4.1930 č.j. D48/30 pol. C 13 e

¹⁹ Dekret prezidenta republiky E.Beneše ze dne 19.května 1945.

²⁰ SA HP Smlouva tržová ze dne 12.1.1950, číslo jednací 11.477, č.k. 22/3 ve složce číslo 32 poz.knihy kat. území Sestrouň.

²¹ SA HP Znalecký posudek č. 176/92 o ceně nemovitosti – rodinného domku čp. 25.

²² SA HP Rozhodnutí D 1481/91-18 ve věci projednání dědictví po Heleně Ptáčkové ze dne 20.4.1993.

²³ 1.1.2001 sčítání obyvatel:
Josef Ptáček 1923
Jaroslav Nesměrák 1970 - Stanislava Nesměráková (rozená Kadlecová) 1974, manželka

2. JOSEF PTÁČEK A JEHO RODINA

2.1. Předkové rodiny

Josef Ptáček (*15. 1. 1923) se v Sestrouni narodil a prožil zde celý svůj život (výjimku tvořily roky válečné a vojenské). Záleželo mu na tom, aby se mohl vždy svobodně rozhodovat a jen velmi nerad se podřizoval vyšší moci. V důležitých otázkách svého života se dokázal vždy vzepřít. Tvrdí, že celý život měl vše potřebné k životu. Za největší životní štěstí považuje to, že po smrti maminky mu zůstal milující tatínek, který miloval všechny své děti a staral se o ně jak nejlépe mu životní podmínky dovoľovaly. Dal mu střechnu nad hlavou, lásku a nikdy u něho neměl hlad. Josef také tvrdí, že rodina, která má kde bydlet a má co jíst nikdy nepatřila a nepatří mezi ty úplně nejchudší a nejubožejší. Nikdy si v nejmenším nestěžoval na nepřízeň osudu nebo dobu, ve které žil. Nepřipustil, aby byl bez peněz a musel čekat na pomoc druhého. Jeho dcera Helena o něm říká, že je to fanfarón, který si myslí, že mu celý svět leží u nohou.²⁴

Bedlivým rodopisným bádáním byl dohledán prapředek Matěj Ptáček, mistr krejčovský z Rudoltic nebo Rudolce (špatně čitelné) čp. 5 (narozen kolem roku 1780) a jeho manželka Jana Rozálie rozená Kruchňová. Jana byla dcerou Josefa Pohnána (domkáře ze Sledovic) a Terezie rozené Rubešové. Jejich syn Jan Ptáček (*1803) se 2.února 1824 oženil v Kosově Hoře. Za manželku si vzal Magdalenu rozenou Pohnánovou (*1804). Nevěsta nebyla plnoletá (20 let – tenkrát zletilost 21 let). Pár dostal povolení od otce ženicha a od Vojtěcha Bárty (sledovského rychtáře, poručník nevěsty). Manželé žili po uzavření sňatku ve Sledovicích.²⁵ Jejich pra-pra-pravnučka Helena

Klára Nesměráková, 1995 dcera

Petr Šulc 1972 - Helena Šulcová (rozená Procházková) 1974

Andrea Šulcová 1996 dcera

²⁴ Vzpomínky Josefa Ptáčka (vzpomínky sebrány v období května – prosince 2011, nahrány a uloženy v SA HP), Helena Procházková 10.minuta

²⁵ FM Korsova Hora

Procházková (*17. 1. 1954) se do Sledovic se svoji rodinou přestěhovala v říjnu roku 1989. Dosud bydlí v domě čp.28. Vnuk Jana Ptáčka, František (*15.11.1847 ve Sledovicích čp.2) si koupil v roce 1882 domek v Hluboké čp. 7. V roce 1920 postupuje tento dům svému synovi Václavu (*12. 6. 1899, +18. 1. 1945).²⁶ Druhý syn Františka Ptáčka, František (*18. 7. 1889, +10. 5. 1974) si zakoupil roku 1918 domek v Sestrouni.

23. listopadu 1915 se František v Borovicích oženil s Marií rozenou Bláhovou z Hubenova (*31. 8. 1893, +6. 12. 1929). Společně měli celkem 5 dětí: Marii (*21. 9. 1916, +2001), Jaroslavu (*1. 4. 1919, +16. 5. 1935), Josefa (*15. 1. 1923), Oldřicha (*18. 2. 1925, +1939) a Růženu (*5. 3. 1927, +2001).

2.2. Prvorepublikové Československo a smrt Marie Ptáčkové

K zamezení právního bezvládí a zachování právní kontinuity nového Československého státu byl přijat v roce 1918 tzv. *recepční zákon*, který pro české země přejímal právní řád i správní systém Rakouska – Uherska. Recepce se týkala i obecního zřízení a samosprávných úřadů (zachována byla samospráva obecní, okresní i zemská).²⁷ V roce 1919 bylo zákonem č. 76/1919 Sb. novelizováno obecní zřízení. Vztahovalo se pouze na české země (Čechy, Moravu a Slezsko), nevztahovalo se tedy na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Toto provizorní obecní zřízení platilo po celé období první Československé republiky.²⁸ Na území Slovenska vstoupil v platnost župní zákon. V roce 1927 vstoupil v platnost *organizační zákon*²⁹, který stabilizoval roztržičnost správy Československé republiky tím, že potvrdil okresní a

²⁶ Smlouva postupní ze dne 4.9.1920, složka 32 pozemkové knihy Podháj u Nalžovic. Dle notářského spisu ze dne 26.10.1882 č. 13098 vlastnický náležel Fr.Ptáčkovi polovina domu čp. 7 v Hluboké a stavební parcela č.k. 49 a zahrada č.k.1010. Polovinu koupil Václav Ptáček za 700 Kč a za byt a výměnek pro svého otce Fr.Ptáčka a pro jeho dceru Marii (*1886). Druhým polovinu zdědil po matce Marii (podle protokolu ze dne 9.8.1920. Pan Václav Ptáček je povinen dávat svému otci 40 Kč ročně na přilepšenou a poskytovat doživotní výměnek.

²⁷ Recepční zákon z roku 1918

²⁸ MALÝ, K. a kolektiv autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945 (2003)*

²⁹ Organizační zákon z roku 1927

zemské zřízení (počet zemí ujednotil na 4 – česká (Praha), moravsko-slezská (Brno), slovenská (Bratislava), podkarpatská (Užgorod).³⁰ Zároveň přestal platit název “okresní hejtmanství“ a zavedlo se pojmenování “okresní správa politická“. Sedlčansko, Sedlecko a Voticko patřilo nyní k župě pražské.³¹ V období první republiky trvale narůstal počet obcí. V roce 1930 bylo v Československu evidováno 11 768 samostatných obcí což bylo způsobeno hlavně hospodářským a ekonomickým rozvojem, dále pak růstem počtu obyvatel a relativně jednoduchými podmínkami vzniku obcí. Takto velkého počtu obcí už nebylo v českých zemích nikdy dosaženo.³²

Léta 1923–1929 byla nejúspěšnějším obdobím existence meziválečného Československa. Hospodářství prosperovalo, poměry na venkově změnila pozemková reforma.³³ Františkovi a Marii Ptáčkovým se narodil jejich první syn Josef.³⁴ Do Evropy a do Československa přišla hospodářská krize a do rodiny Ptáčkové smrt. Marie Ptáčková předčasně zemřela 6.prosince 1929. Josef přišel v necelých 7 letech o maminku a František o manželku. Josef si po celý život jasně pamatoval, jak ho maminka odvedla v září do první třídy a říkala mu: „Josífk, já už tady s tebou dlouho nebudu.“ Za necelé tři měsíce pak Marie zemřela. Podle příznaků a průběhu nemoci se Josef dodnes domnívá, že jeho maminka zemřela na rakovinu. Měsíc před svou smrtí se těhotná Marie léčila v Praze v nemocnici. František Ptáček splácel za léčení své ženy dluh nemocnici dluh další dva roky.³⁵ V době první republiky neexistovalo žádné všeobecné zdravotní pojištění, které známe dnes. Pojištěný byl jen ten, kdo pracoval a jen ve dnech, kdy pracoval. Ani děti, ani matky v domácnosti nebyly automaticky pojištěny. K zubnímu lékaři rodina Ptáčkova

³⁰ MALÝ (2003).

³¹ HABART, Č. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko*, s.19

³² Demografická příručka 2009, Malý lexikon obcí 2010 [online].

³³ CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*, Praha 2006.

³⁴ SA HP Křestní a rodný list Josef Ptáček, ze dne 9.května 1947 v Sedlčanech

³⁵ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 21.minuta

pravidelně nechodila, protože to byl pro ni luxus, na který neměla prostředky. Lékař byl v Sedlčanech, ale rodina ho vyhledávala velmi zřídka, protože se všechny návštěvy platily hotově.³⁶ Rozevírající se nůžky sociálních rozdílů a protiv dávaly o sobě stále více vědět. Poválečná bída si vybírala daň hladovění i předčasného umírání v rodinách dělníků, zatímco se na korzu předváděly paničky válečných zbohatlíků i podvodných podnikatelů drahé róby. Krátkou poválečnou konjunkturu, či přesněji přestavbu válečné výroby na mírovou, vystřídal brzy hospodářská deprese, které se více než ve výrobě projevila na sociálním poli.³⁷

František byl díky svému zranění z dětství doživotním mrzákem (dopadal na jednu nohu, kterou měl kratší). Vyučený byl obuvníkem.³⁸ Základní obživu pro rodinu zajistil hospodařením na svém poli (cca 1ha + 1,5ha měl propachtovaných).³⁹ Výnosnost zemědělských hospodářství silně poklesla. Ti, kteří hospodařili na propachtované půdě nebo spláceli nákup půdy z pozemkové reformy, na tom byli velmi špatně – jen úroky z dluhů na 1ha půdy v malém hospodářství stouply z 148 Kč na 342 Kč.⁴⁰ Spíš, než aby František šil nové boty, opravoval ty staré. Lidé měli velmi málo volných finančních prostředků. Živil sám celkem 5 dětí ve věku 2 – 13 let, podruhé už se nikdy neoženil. Možná i proto, že měl své děti hodně rád. Tvrdil, že i jeho chudoba mu zabránila v dalším vztahu. Nechtěl dětem přivést domů macechu, která by je neměla dostatečně ráda. K vylepšení rodinného rozpočtu občas přijal příležitostné pomocné práce např. kopání silnice, kde si vydělal cca 10 – 16 Kč denně. S vedením domácnosti a výchovou mladších sourozenců

³⁶ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 23.minuta.

³⁷ KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938, díl druhý*, Praha 2002, s.13.

³⁸ SA HP Vyuční list František Ptáček ze dne 19.listopadu 1905 v Sedlčanech.

³⁹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 36.minuta.

⁴⁰ KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl druhý*, s. 54.

mu hodně pomáhala dcera Marie, která ukončila svoje vzdělání v roce 1930 v obecné škole v Osečanech.⁴¹

Podle základních statistických údajů byla nominální (v Kč) průměrná denní mzda plně zaměstnaného dělníka (muže) v letech 1929 – 1934 mezi 22,17 Kč – 19,11 Kč. Uvedené údaje ovšem mnoho neříkají – kromě toho, že denní mzda průměrně ještě v roce 1930 stoupla a že za krize klesla na 85,29 % roku 1929. Jisté doplnění přinese statistika pojištěnců, která zaznamenává nárůst počtu mezd do 6 Kč denně v roce 1935, podstatněji však v kategorii 6 - 10 Kč a 10 - 14 Kč denně. Procento těchto mezd se oproti roku 1929 do roku 1935 zvýšilo z 39,57 % na 53,18 %. Více než polovina zaměstnaných tedy brala mzdu poměrně velmi skromnou.⁴²

V roce 1935 zemřela Josefovi šestnáctiletá sestra Jaroslava (oslovovali ji Slávka nebo Slávinka), která se narodila se zvětšeným srdcem. Jako dítěti ji to fyzicky pomáhalo. Byla rychlejší a zdatnější než její vrstevníci. s přibývajícím věkem měla stále větší zdravotní problémy. Celé tělo jí otékalo, špatně se jí dýchalo až postupně nebyla schopná ani chodit. Tatínek ji vozil kravským povozem na léčení k lékaři do Kosovy Hory.⁴³

Rodina neměla žádný dopravní prostředek, cestovali jen velmi zřídka. Chodili pěšky, nebo zapřahali krávu a zcela mimořádně si také pronajímali od sousedů koně. Rodina chodila pěšky pravidelně jedenkrát ročně na návštěvu k příbuzným do Nového Knína.⁴⁴ Pro lepší představivost uvedeno: K 31.prosinci 1935 bylo v Čechách registrováno 67 268, v zemích Moravskoslezských 23 377, na Slovensku 9 071 a v Podkarpatské Rusi jen 758 silničních motorových vozidel (včetně motocyklů).⁴⁵

⁴¹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 36.minuta.

⁴² KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl druhý*, s. 49.

⁴³ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 45.minuta.

⁴⁴ Tamtéž, 49.minuta.

⁴⁵ KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl druhý* s. 44.

2.2.1. Obživa a strava rodiny v době 1930 - 1945

Na vesnici to v té době fungovalo tak, že náhradou za vykonanou práci se vypomáhalo jinou prací. Františkovi za opravené boty platili sousedé např. tím, že mu vyvezli koňmi hnůj na pole nebo třeba pole zorali. On zase např. vypomáhal při žních za půjčení potahu. V době hospodářské krize měla rodina velké problémy, aby se užívala a netrpěla hladem. Stát v době hospodářské krize podporoval státním příspěvkem veřejně prospěšné nouzové práce. Na Sedlčansku to byla hlavně oprava rozbitých obecních cest, která měla pomoci t chudým z bída.⁴⁶ Stav byl pro mnohé hospodáře na vesnici naprosto neúnosný. K 1.říjnu 1934 bylo např. vyhlášeno na mrtvý a živý inventář zemědělců 493 000 exekucí a ohroženo bylo dalších 210 000 hospodářství. Za tohoto stavu prosadila agrární strana v parlamentě a ve vládě pozastavení (moratorium) placení dluhů a daní.⁴⁷

Josef Ptáček vzpomínal, že mu jeho tatínek často říkával: „*Tak děti nebudeme mít hlad, máme brambory, plný sud zelí a zabité prasátko.*“ Volných peněz bylo velmi málo, tak rodina prodávala co mohla ze zemědělských přebytků, aby získala finanční hotovost. Prodávali telata, sele, husy a slepičí vajíčka. V obchodě téměř nic nekupovali. Jen petrolej na svícení, občas cukr, meltu, vzácně rýži, sladkosti nebo salám. Na poli pěstovali brambory a obilí, které si nechali semlít na mouku v Sedlčanech ve mlýně. Chovali dvě krávy, které jim každý rok daly telata. Pro vlastní potřebu měli králíky a sele, které zabili před příchodem zimy. Maso uložili do pokoje, kde se netopilo. Brambory a ovoce do sklepa. Josef vzpomínal, že když měl narozeniny mohl si sníst jedno vajíčko. Na půdě měli uloženo seno a slámu na krmení a podestýlku kravám, které v zimě sloužilo jako tepelná izolace. Mléko neprodávali, protože vyráběli tvaroh a máslo. Aby máslo déle vydrželo a nežluklo, tak se přeškvařovalo. V aleji nasbírali jablka a hrušky, které pak sušili na křížaly. Do lesa chodili na maliny, houby, jahody, lískové oříšky, ale také na dřevo, kterým

⁴⁶ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 53. minuta.

⁴⁷ KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl druhý*, s. 54.

se v zimě topilo (roští a pařezy).⁴⁸ Vařili velmi skromně, jídelníček byl téměř celý rok stálý. Nejčastěji se konzumovali pokrmy z brambor, zelí, mléka a chlebu. K snídani byla často káva (vyrobená ze žita a cikorky), do které se přidávalo mléko nebo chleba. Hlavním denním jídlem byli ponejvíce polévky (např. kulajda, mléková, bramborová, nudlová, krupková, hrachová, zelnice, chlebová, houbová, krupicová) a nebo také omáčky, které se jedly s knedlíkem nebo bramborem (rajská, křenová, cibulová, houbová, koprová). Jako příklad dalších častých pokrmů uvádím: bramborové placky, vdolky pečené na plotně na sucho s povidly nebo tvarohem, lívance s povidly, bramborové knedlíky, noky, kynuté knedlíky plněné ovocem, houskové knedlíky. Omastkem se hodně šetřilo. Josef Ptáček vzpomínal, že ještě dnes vidí stále před očima tatínka, který měl ruce stále zaprášené od mouky.⁴⁹

Brambory byly základem mnoha jídel. Jedly se k omáčkám, pečené, vařené na loupačku, které se pak zapíjely mlékem (sladkým, kyselým nebo podmáslím). Z brambor se vařily ovocné knedlíky a knedlíky ze strouhaných syrových brambor. Ty se podávaly omaštěné smaženou cibulkou nebo na sladko s tvarohem. Zelí se často jedlo ke knedlíkům a připravovala se z něho polévka. Chléb, který byl základní potravinou, se peklo doma v peci zhruba každých 14 dnů. Chlebem se hodně šetřilo, nikdy se žádný nevyhodil, všechen se zužitkoval. Z toho starého a tvrdého se dělaly topinky.⁵⁰ Na Vánoce se František snažil dětem dopřát bohatší stůl, na který šetřil celý rok. Měli vánočku, ořechy, jablka, kubu a uzené maso. Sváteční pečivo se peklo z bílé pšeničné mouky. Stromeček se zdobil jablky, ořechy a ručně pečenými perníčky. Dárky děti nedostávaly, protože na ně nebyly peníze.⁵¹

⁴⁸ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 15.minuta.

⁴⁹ Tamtéž, 2. – 15.minuta.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž, 51.minuta.

3. KATOLICKÁ CÍRKEV V SEDLČANECH

3.1. Příchod děkana Františka Bučila do Sedlčan

Sestrouň spadala pod farnost v Sedlčanech. Jako katecheta do měšťanských škol v Sedlčanech nastoupil v roce 1925 František Bučil, který zde od roku 1940 sloužil jako děkan. František Bučil se snažil postupně zapojit do veřejného dění. Vstoupil do lidové strany, působil v Lidové akademii, v Družstvu pro postavení lidového domu, stal se městským radou, věnoval se myslivosti. Postupně si získával autoritu a charisma, děti ho neskutečně milovaly. Za jeho působení se náboženský život postupně konsolidoval. Pečlivě se staral o místní kostely a církevní budovy.⁵² Děkan Bučil byl zvolen do funkce předsedy Národního výboru dne 11. května 1945. Funkci ale nepřijal. Byl členem lidové strany v Sedlčanech.⁵³

3.2. Komunistické procesy proti katolické církvi v 50. letech

Zhruba do poloviny roku 1950 byla komunistickým režimem vydávána různá mocensko-administrativní nařízení, která téměř zničila celou původní vnitřní strukturu katolické církve. Církev se dostala pod úplnou kontrolu státu. Církev neměla už téměř žádnou pravomoc. Komunisté jim povolili sloužit bohoslužby v kostele, ale školní výuka náboženství nadále probíhala už jen pod státním dozorem.⁵⁴ Formy kritiky státní moci byly značně omezené, a proto v souladu s nařízením kardinála Josefa Berana nevstoupil František Bučil do „obrozené“ lidové strany. Vedl společenský život a nadále podporoval lidovce, plně se věnoval svému kněžskému poslání, což vše samozřejmě bylo v očích místních komunistů neodpustitelným zločinem a současně bylo pro ně důkazem, že děkan Bučil má „nepřátelský postoj k lidově

⁵² VALIŠ, Z. *Památce Františka Bučila děkana v Sedlčanech*. 2005, s. 9.

⁵³ Státní oblastní archiv Příbram, Fondy: Okresní úřad Sedlčany, Okresní národní výbor Sedlčany.

⁵⁴ KAPLAN, K. *Stát a církev v Československu 1948 – 1953*, Brno (1993).

*demokratickému zřízení“.*⁵⁵ V březnu roku 1948 Národní shromáždění přijalo zákon č. 46/1948 Sb. o nové pozemkové reformě. Katolické církvi byl na základě tohoto zákona ukraden i poslední zbytek pozemků, které vlastnila. Jediným příjmem církve v té době byly tedy už jen sbírky věřících. Ústřední akční výboru Národní fronty v Praze proto vydal zákaz pořádání veškerých církevních sbírek. Toto nařízení bylo protiprávní, protože se jednalo o interní záležitost církve. Církevní komise Ústředního výboru Komunistické strany Československa začala pracovat od dubna 1949. Největší problém komunistického režimu byla právě církev, protože se komunisté snažili ovládnout celou společnost. Museli proto ovládnout nebo zničit všechny občanské instituce. Katolickou církev komunisté neovládali, proto pro ně byla nejsilnějším nepřítelem a narušitelem v jejich pojetí totalitní moci.⁵⁶ Zrodily se vykonstruované zločiny velezrady a špionáže. Mezi tyto neprávem obviněné a odsouzené se bohužel dostal i František Bučil. V roce 1950 došlo k procesu s biskupem ThDr. Stanislavem Zelou a dalšími osmi duchovními, kteří byli odsouzeni k dlouholetým trestům těžkého žaláře. Proces byl intenzivně sledován i na sedlčanském okrese, protože tři z obžalovaných odtud pocházeli a měli zde příbuzné – opat premonstrátského kláštera ThDr. Stanislav Jarolíněk z Vilíma, arcijáhen metropolitní kapituly u svatého Víta ThDr. J. Čihák z Obděnic a kanovník u svatého Víta ThDr. Jaroslav Kulač z Ratměřic.⁵⁷

Tento proces byl v podstatě první v historii vykonstruovaných procesů komunistického režimu v Československu, kdy byly použity takzvané otázkové protokoly a obžalovaní byli donuceni se je naučit z paměti, aby vynikla propagandistická režie jejich „zločinů“. Ministerstvo spravedlnosti už v prosinci 1950 vydalo nákladem 37 500 výtisků propagační publikaci „Proces proti vatikánským agentům v Československu“ s podtitulem: „Biskup

⁵⁵ VALIŠ, Z. *Památce Františka Bučila děkana v Sedlčanech*, s. 16.

⁵⁶ KAPLAN (1993).

⁵⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, *Proces proti vatikánským agentům v Československu*, Praha 1950, str. 7.

Zela a společníci“ . Brožura na 180 stránkách obsahovala žalobu, zápisy z hlavního líčení ve dnech 27. listopadu až 2. prosince 1950 s výslechy obviněných, výpovědi svědků, znalecký posudek universitního profesora A. Hobzy, závěrečné řeči prokurátorů, obhájců i vlastní rozsudek. Kněz se tehdy stal objektem „třídni“ msty. Rostl počet popravených kněží, někteří byli ubiti už při výslechu či ve vězení.⁵⁸

3.3. František Bučil obžalován a uvězněn

Děkan Bučil byl „pozván“ do Prahy-Pankráce k státnímu soudu na 28. prosince 1950, aniž by znal žalobu. Věřil, že u soudu budou dodržena jeho práva a on bude osvobozen. Ostatní uklidňoval slovy: „*Jak Pán Bůh dá, tak to bude.*“ Teorie soudních nepřímých důkazů umožňovala, že vše bylo možno použít proti obžalovanému. V tehdejší praxi byla totiž činnost všech justičních orgánů závislá na závazných pokynech několika vedoucích pracovníků ministerstva spravedlnosti - především ministra spravedlnosti JUDr. Alexeje Čepičky (od března 1948 do dubna 1950), JUDr. Štefana Raise (od května 1950 do zrušení státního soudu koncem roku 1952) a jejich náměstka JUDr. Karla Klose.⁵⁹

František Bučil, narozený 31. ledna 1894 ve Smolotelech, římsko katolický farář, bytem v Sedlčanech, čp. 44 tč. ve vazbě státního soudu v Praze byl odsouzen na devět let trestu odnětí svobody pro trestný čin sabotáže a k trestu odnětí svobody na jeden rok za šíření poplašené zprávy a peněžitému trestu ve výši 10.000 Kč. Rozhodnutím Nejvyššího soudu z 3. května 1950, č.j. 56/41, byl tento trest potvrzen. Jako „zvlášť nebezpečný zločinec“ byl uvězněn se zvýšenou ostrahou do trestního ústavu Bory u Plzně, kde vězeňské tradice byly doplněny stalinskými normami a šikanou. Byli zde umístěni převážně vězni odsouzení mimořádnými lidovými soudy a političtí vězni odsouzení státním soudem. Pracovní doba byla 14 hodin, přičemž denní norma byla 600 gramů

⁵⁸ Tamtéž – stručný obsah knihy.

⁵⁹ VALIŠ (2005).

sedraného peří. Hygienické podmínky byly obdobné jako v jiných věznicích. Koupání, stříhání vlasů a holení bylo prováděno jednou za měsíc. Vězeňská stráž měla v oblibě takzvané hromadné tresty. Například 17. července 1950 muselo 90 vězňů v zimní výstroji nastoupit na dvůr věznice a tam běhat a cvičit tak dlouho, až naprostá většina vysílením padla. Při cvičení byli vězni bití a na ty, kteří nebyli schopni vstát, museli ostatní při běhu šlapat.⁶⁰ František Bučil zemřel ve vězení dne 30. prosince 1955 po těžké nemoci. Náčelník okresního oddělení v Sedlčanech poručík Chlasták předal dálkopisem nadřízenému velitelství v Praze v 10.30 hodin 31. prosince 1955 toto stanovisko: „Zdejší OO-MV zamítá vydání Františka Bučila po jeho úmrtí příbuzným k pohřbení. Příbuzní jmenovaného se nacházejí v sousedním okrese Příbram, který jest rovněž nábožensky založený kraj jako Sedlčansko. Bučil před svým příchodem do Sedlčan, též působil na okrese Příbram, jako kněz. Jeho pohřeb by byl manifestací římsko-katolické církve, kterého by se zúčastnili i občané ze Sedlčanska, kde jeho potrestání jest bráno z řad reakce, jako mučedník, nikoliv jako osoba která se provinila proti dnešnímu stávajícímu zřízení. Mrtvola nesmí být bez našeho souhlasu vydána k pohřbu příbuzným. Rovněž nesmí dojít k pohřbu žehem.“⁶¹

⁶⁰ Tamtéž s.29.

⁶¹ Státní oblastní archiv Příbram, Fond: Okresní národní výbor Sedlčany.

4. JOSEFOVO VZDĚLÁNÍ A II.SVĚTOVÁ VÁLKA

4.1. Obecná škola v Osečanech, zednický učeň

Josef jako malý chlapec v Boha věřil a modlil se k němu, aby mu zachránil maminku, ale když mu zemřela, přestal v Boha věřit. Pak chodil společně s tatínkem do kostela cca 1x měsíčně. Svaté přijímání měl v kostele v Křečovicích. Josef neměl kněze rád, zdáli se mu pokrytečtí. Zdálo se mu, že kážou vodu, ale pijí víno. Dobře si žili, pili víno, měli ženské.⁶²

Josef navštěvoval v letech 1929 – 1937 dvoutřídní obecnou školu v Osečanech, kde měl následující předměty: náboženství (římskokatolické), občanskou nauku a výchovu, čtení, mluvnici a pravopis, sloh, zeměpis, dějepis, přírodopis, přírodopyt, počty s jednoduchým účetnictvím, měřictví a rýsování, kreslení, krasopis, zpěv, ruční práce chlapecké, tělesnou výchovu.⁶³ Po absolvování obecné školy pokračoval další 2 roky na Všeobecné živnostenské pokračovací škole v Sedlčanech, kde se vyučil během let 1937 – 1940 zedníkem⁶⁴. Jako učeň v té době chodil do školy jen dvakrát týdně na odpoledne. Zbytek týdne chodil pracovat a pomáhal doma v hospodářství. Do školy chodil v zimě i v létě pěšky. Po úspěšném složení závěrečných zkoušek začal pracovat pro firmu Duškovo podnikatelství staveb jako zednický pomocník. Pracoval na stavbách v Sedlčanech, na Chlumu nebo v Nalžovicích. Během učení si koupil starší kolo za cca 200 Kč. Cestování si tak zjednodušil i urychlil. Josef si přál jít studovat, ale finanční možnosti rodiny to nedovolovaly. Vyučil se zedníkem se vyučil, protože učení bylo zdarma a za práci dostával zapláceno. V prvním roce dostával 0,60 ha, v druhém 0,70 ha a ve třetím 0,80 ha za hodinu práce⁶⁵. Proč se nevyučil obuvníkem, když toto

⁶² Vzpomínky Josefa Ptáčka, 62.minuta.

⁶³ SA HP Propouštěcí vysvědčení Josefa Ptáčka, z 28.června 1937.

⁶⁴ SA HP Výučný list Ptáček Josef, ze dne 22.12.1940 + Vysvědčení na odchodnou 1939.

⁶⁵ SA HP Smlouva o učení, č.jednací 605/1937 ze dne 17.srpna 1937.

řemeslo bylo v rodině děděné po několik generací? V té době se už výroba bot začala hodně automatizovat a firma Baťa ovládala malý československý trh. Jako zedník měl mnohem větší naději na slušné živobytí, jako malý obuvník by se protloukal jen s nouzí a bídou.⁶⁶

4.2. Zápas o přežití a obsazení republiky

V době od března do října 1938 se Československo a jeho armáda připravovali na obranu republiky před zahraničním i vnitřním nepřítelem. Těžiště zahraničního působení republiky tkvělo za této situace jednoznačně v diplomacii a její diplomacie byla soustředěna na upevňování Společnosti národů. Československo disponovalo jedním z největších válečných průmyslů. Od druhé poloviny 20.let se diplomatické nebe nad Československem počala kalit hlavně v souvislosti s tím, jak rostla hospodářská síla a stoupalo politické sebevědomí sousedního Německa. Mnohé jevy v německo-československých vztazích naznačovaly, že v nijak vzdálené budoucnosti lze očekávat od Německa agresivní kroky. Mezi prvními, kdo museli být ohroženi, byli sousedé a z nich nejvíc Československo. Podstatná část jeho minulosti byla spojena se staletým soužitím s Němci, a to po všech stránkách – hospodářské, státně politické, sociální i kulturní.⁶⁷

Mělo se bojovat? Tato otázka trápí již několik generací Čechoslováků. Část čs. Generality i politiků vyvinula koncem září 1938 na Beneše nátlak, aby se proti Německu vojensky vystoupilo, ale Beneš to odmítl a jeho protivníci se podvolili. Důvody k tomu byly asi tyto:

Francie ve své nótě 21.9.1938 zdůraznila, že ČSR nepřijde vojensky na pomoc, nepostoupí-li oblasti s více než 50 % německého obyvatelstva Německu. Vojenský zásah Velké Británie s SSSR byl smluvně vázán na vojenské vystoupení Francie. Francie účinně vystoupit na obranu ČSR nemohla, když už nic jiného, bránil ji v tom účinný německý obranný val

⁶⁶ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 23. minuta.

⁶⁷ KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl třetí*, Praha 2003, s. 447 – 448.

(Siegfriedova linie) na západních hranicích s Francií a Belgií. Kdyby přes to vše Francie vojensky zasáhla, a tudíž SSSR by byl povinen přispěchat na pomoc, byla by jeho pomoc nicotná, protože Polsko odmítlo přesun Rudé armády přes své území a Rumunsko použití svých železnic. Zbýval by jen přesun letecký, kterým by se daly denně dopravit do ČSR asi nejvýše dva tisíce vojáků s lehkou výzbrojí, těžkou výzbroj tehdy letadla nebyla v podstatě schopna přepravovat. Generál Krejčí odhadl, že i kdyby Rudá armáda neprodleně přispěchala ČSR na pomoc, dostala by se na Moravu nejdříve až zhruba za šest týdnů. Kdyby ČSR francouzskou a britskou nótu z 21.9. odmítlo a došlo by k vojenskému střetu s Německem, byla by jednoznačně odsouzena jako původce válečného konfliktu a prezident Beneš jako hlavní viník. Francie by ČSR na pomoc nepřišla, Sovětský svaz a Velká Británie také ne. Pro zajímavost: sovětský vyslanec v Praze Alexandrovskij tvrdil, že Beneš chtěl vyprovokovat SSSR k „válce proti celému světu“, jen aby se vyhnul lokálnímu, izolovanému konfliktu mezi ČSR a Třetí říší.⁶⁸

Od října 1938 do března 1939 trvalo období *druhé republiky*. Stále častěji byly porušovány principy demokratického zřízení republiky a naše země procházela postupnou fašizací. Ještě před koncem roku 1938 byl schválen *zmocňovací zákon*, který umožňoval vládě měnit či doplňovat zákony a prezidentovi měnit dekrety. Přijetím tohoto zákona přestalo být Československo parlamentní republikou, protože pravomoc byla přenesena na vládu a prezidenta. Hitler využil maďarského tlaku na Slovensko a Podkarpatskou Rus a dosáhl toho, že obě území vyhlásila 14.března 1939 samostatnost a dala se pod ochranu německé říše. 15. března nechal Hitler obsadit Československo německou armádou. Následující den byl oficiálně zřízen Protektorát Čechy a Morava.⁶⁹

⁶⁸ KRYSTALÍK, T. *Zamlčené dějiny (1918 – 1938 – 1948 – 1968)*. Praha 2008, s. 116.

⁶⁹ CUHRA, ELINGER, GJURIČOVÁ, SMETANA (2006).

Okresní hejtman František Uhlíř už velmi brzy ráno 15. března 1939 svým oběžníkem oznámil všem starostům obcí na Sedlčansku:

„Dnes 15. března 1939 o 6.hodině ranní obsadí říšskoněmecké vojsko naše území. Vyrozuměte o tom všechno obyvatelstvo obce, aby říšskoněmeckému vojsku v žádném případě nebyl kladen odpor a překážky. Všem nařízením vyhovte bez jakýchkoliv výhrad a zdráhání. Působte v tomto směru na obyvatelstvo.Vyrozuměte všechno obyvatelstvo a vlivné osobnosti, aby za všech okolností přičinilo se o to, aby postupu říšskoněmeckému vojsku se nikdo neprotivil ani skutkem ani slovem se ho nedotkl. Okupačnímu říšskoněmeckému vojsku budiž vycházeno ve všech jeho požadavcích všemožně vstříc, pokud budou žádati ubytování, budiž zvláště vše potřebné i h n e d zařízeno.“⁷⁰

Německá okupace a nastolení diktatury nacionálně socialistického režimu po 15. březnu 1939 vytvářely strach a napětí. Josef si den obsazení Československa ve svých vzpomínkách přesně vybavil. Pamatuje si, jak během školní přestávky vyrazil se spolužáky ven na náměstí, kde zjistili, že je obsazené německou armádou. Sedlčanské náměstí bylo částečně ohražené a obsazené vojenskými stany a auty, které tvořily tábořiště. Německá armáda měla dle příkazu obsadit každou vesnici a město v Československu svoji vojenskou jednotkou. V té době ležel v Sestrouni ještě na cestách sníh. Sestrouň tak byla nedostupná a německá armáda ji obsadila až po několika dnech. Obyčejní lidé pocítovali vůči Němcům ohromnou nenávist. Nedocházelo ale k zbytečnému střílení a zabíjení. Armáda zemi obsadila a využívala ji hospodářsky. Josef Ptáček také vzpomínal na to jak tehdy lidé často vymýšleli a zpívali různé protiněmecké písně nebo básničky. Tento verš mu zůstal v paměti dodnes: My jsme děti Jana Žižky, rozbijeme Němcům držky.⁷¹ Do vedení obcí byli dosazováni němečtí obecní tajemníci, kteří měli pravomoc rozhodovat i bez souhlasu obecního zastupitelstva. Čeští starostové byli nahrazeni německými komisaři.

⁷⁰ Farní kronika Sedlčany.

⁷¹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 67. minuta.

Příliv uprchlíků z odstoupeného pohraničního území během podzimu 1938 na Sedlčansko a rostoucí nezaměstnanost státní správa řešila i pracovními tábory (například do zámku v Kosově Hoře byl umístěn pracovní tábor č. 104/1 uprchlíků – sociálních demokratů, komunistů a Židů, kteří pracovali na silnici Votice-Příbram).⁷² Společenský život v Sedlčanech se omezil na minimum. Místním, kteří zůstali ve městě, se po hmotné stránce nežilo špatně. Vojáci měli poměrně hodně peněz a tak dávali vysoké spropitné - například holičům deset, dvacet i více korun, přičemž cena za oholení byla zpočátku tři, později pět korun. Před vystěhováním místní vydělávali na potravinách, protože lidé z Prahy je přepláceli. Takzvaná cena ze známosti z roku 1943 bývala 5-7 korun za 1 cigaretu, nekrmená husa za 500 korun lístek na 1 kg masa za 120-150 korun. Později, na konci války se potom rozrostl výměnný obchod s německými uprchlíky či příslušníky SS, kteří za chleba dávali boty, šaty i přikrývky.⁷³ Počet nepřátelského vojska postupně dosáhl počtu pěti tisíc; kromě Němců, zde byli Norové, Finové, Vlámové, Slovinci a Litevci.⁷⁴

Na konci prázdnin v roce 1939 Josefovi zemřel nečekaně další sourozenec. Mladšího bratra Oldřicha jednoho večera rozbolela hlava, tak šel dříve spát. Ráno se probudil s vysokými horečkami. František poslal Josefa okamžitě pro lékaře. Josef tedy ve velkém stresu a strachu o svého nemocného bratra běžel do Sedlčan pro pomoc. Než se však stihnul vrátit domů, bratr mezitím zemřel. Josef, ale musel okamžitě běžet zpět do Sedlčan, aby u lékaře odvolal objednanou návštěvu. Rodina by byla jinak nucena zbytečně platit za lékařovu návštěvu. Josef se domnívá, že Oldřich zemřel po infikování nemocným klíštětem. Byla to pro všechny nečekaná rána. Právě do Oldřicha vkládali naději na lepší a světlejší budoucnost. Rodina se krátce před jeho smrtí

⁷² Státní oblastní archiv Příbram, Fond: Archiv Městský úřad Sedlčany.

⁷³ Kronika města Sedlčany, kronikář Jan Pavelka.

⁷⁴ Tamtéž.

rozhodla, že ho nechá vystudovat na měšťanské škole v Sedlčanech. Josef, který už pracoval, ho chtěl po celou dobu studia finančně podporovat.⁷⁵

4.3. Nucený odchod Josefa do Říše

Josef byl odvelen 21.května 1941 benešovským úřadem práce s pobočkou v Sedlčanech jako způsobilý práce v Říši.⁷⁶ Do Fuerstensee v Nordmanku odjel 25.června 1941. V Německu Josef zůstal pracovat až do 15.října 1942. Krátce poté se mohl vrátit do Sestrouně, ale znovu byl odvelen 3.listopadu 1942. Od 16.listopadu 1942 do 31.května 1945 byl nucen pracovat v Horním Rakousku – v Linci (u firmy RAV – dílny na opravy železničních vagonů).⁷⁷ Na základě žádosti svého otce Františka byl Josef propuštěn na žňovou dovolenou v létě 1943. V té době byla rodina donucena se přestěhovat ze Sestrouně do Sedlčan na Červený Hrádek, ale nadále pracovali na svých polích a ve svém hospodářství. František bydlel se svoji dcerou Růženou v jedné místnosti. Za svoji práci a odevzdané potraviny dostávali peníze a základní lístky na potraviny.⁷⁸

Na rozkaz se tehdy muselo hodně rodin ze Sedlčanska vystěhovat do 31. října 1943 ze svých domovů. Kronikář tehdy zaznamenal: „*Lidé plakali, nadávali, většina však resignovaně mlčela (jako v roce 1938 a 1939).*“⁷⁹ Německé úřady a velení SS zabraly ve středním Povltaví rozsáhlé území a začaly zde budovat vojenské cvičiště. Vysídlení obyvatel se dotklo 27 vesnic a osad v severní části okresu a také města Sedlčan. V těchto těžkých chvílích našli vystěhovalci pomoc a podporu ve vesnicích a městečkách na jih od hranic cvičiště. Mnozí majitelé domů a hospodářských usedlostí se sami uskromnili,

⁷⁵ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 71. minuta.

⁷⁶ SA HP Dělnictvo na práci do Říše-představa, zn.j. 452, 21.5.1941.

⁷⁷ SA HP Předpříkazovací výměr ze dne 29.května 1942 + Prohlášení č.230 115 115 z 26.června 1961.

⁷⁸ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 72. minuta.

⁷⁹ Kronika města Sedlčany, kronikář Jan Pavelka.

aby poskytl lidem v nouzi ubytování a někdy i prostory k podnikání.⁸⁰ Pod záminkou vytvoření výcvikového prostoru pro jednotky SS rozhodlo nacistické vedení násilné evakuaci českých obyvatel z rozsáhlého území mezi Vltavou a Sázavou. Celková plocha zabraného území činila asi 40 000 ha a žilo na něm více než 30 000 obyvatel. Nejcitelněji bylo postiženo samo město Sedlčany. Nemovitý majetek obyvatel byl nuceně vykoupěn a stal se majetkem Velkoněmecké říše. V Sedlčanech hlavně zůstali řemeslníci, které správa SS soustředila do dílen např. krejčovna, zámečnictví, truhlárna, ševcovská dílna atd. Panský mlýn byl přebudován na pilu a zaměstnanci zde vyráběli střelecké terče.⁸¹

Ze Sestrouně nebyl Josef jediný, kdo musel narukovat do Říše. František Pudil skončil společně s Josefem v Rakousku. Jaroslava Hermu a Františka Sirotku odveleli do Německa. Tam platil přísnější režim, než jaký byl v té době v Rakousku. Nejenže tam museli pracovat, ale zároveň byli i vojensky cvičeni. Při jednom náletu byl František Sirotek zasypán bombou, která ho zabila.⁸²

4.3.1. Každodenní život v kasárnách

Josef přebýval v kasárnách, kde bylo ubytováno cca 800 lidí. Kasárny se skládaly z dřevěných domů. Na „cimře“ jich bylo ubytováno celkem 12 Čechů. Sami si topili, vařili a prali. V době války byl problém sehnat uhlí nebo dříví. Měli veliké štěstí v tom, že pracovali v továrně, kde se opravovaly parní lokomotivy. Každý den těsně před koncem pracovní doby si každý z jejich pokoje nabral uhlí do všech volných kapes a nakonec každý večer měli 2 kýble uhlí, které jim zajistilo teplo na celou noc. Obědy a černé kafe si mohli koupit ve společné jídelně nebo si za potravinové lístky nakupovali sami ve městě. Zajišťovali si většinou snídani. Další službu, kterou mohli využít bylo

⁸⁰ PÁV, J. – PROCHÁZKA, L. *Zmizelé Čechy: Sedlčansko*. Praha 2010, s. 6.

⁸¹ Tamtéž, s. 30.

⁸² Vzpomínky Josefa Ptáčka, 74. – 80. minuta.

vyprání prádla, ale za to museli extra zaplatit. Spali na palandách, které byly vyplněné slamníky a přikrývali se dekou. Ve sprchách jim tekla jenom studená voda. Pracovní dobu měli 60 hodin týdně, denně od 06.00 – 18.00 hod., pondělí až sobota. Jako zedník si Josef vydělal 75 Rpf (rakouská měna). Když měli v neděli volno, chodili se koupat, nebo na výlet do přírody a také si občas vyrazili na pivo. Cestovali většinou vlakem nebo chodili pěšky.⁸³

Placeni byli stejně jako Němci v markách. Během válečných let bylo nutné k nákupu potravin mít nejen peníze, ale také potravinové lístky. Na potravinové lístky se postupně kupovalo téměř vše (chleba, tuky, mléko, káva, čaj, cukr...). Během války přibývaly lístky i na ostatní věci (např. cigarety-tabačky, oděvy-šatenky). Nedostatek veškerého zboží a rostoucí ceny, to byl hlavní problém válečných let. Kvalitnější zboží bylo jen na černém trhu za výměnu nebo hodně draho.⁸⁴ Částka za stravu a ubytování jim byla automaticky stržena z platu. Část svých vydělaných peněz posílal Josef své rodině do Čech, kde měla marka velkou cenu. Přídělový systém potravin i jiného zboží si starší generace pamatovaly již z první světové války. Už v roce 1939 byly vydávány obecním úřadem přídělové kupony na mýdlo, na potraviny, kávu a cukr. Týdenní dávky základních složek potravy, chleba, tuků a masa byly v Protektorátu odstupňovány do tří skupin podle odhadu spotřeby kalorií a živin pro běžné spotřebitele, „těžce pracující“ a „velmi těžce pracující“, dále pak pro děti. Chleba mohl každý spotřebitel koupit týdně 2,9 kg (nebo 0,9 kg mouky) a těžce pracující o 0,9 kg a velmi těžce pracující o 1kg více. Tuků měl na lístky běžný spotřebitel 210 g týdně a obě další kategorie po 675 g, masa běžný spotřebitel 500 g, těžce pracující 1 kg a velmi těžce pracující 1,2 kg. Mléka mohli odebrat všichni dospělí a děti od šesti let čtvrt litru denně, děti do šesti let tři čtvrtě litru.⁸⁵

⁸³ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 74. – 80.minuta.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.310.

Pro srovnání: průměrný čistý plat kvalifikovaného dělníka se pohyboval od 170 do 300 korun týdně. Úřední cena másla byla tehdy 31 korun 40 haléřů za kilogram bylo však k dostání za 50 korun a výše. Na černém trhu byla cena nestejná a vlastně se za peníze prodávalo málo. Vše výměnou za jiné zboží.⁸⁶ Rodina Ptáčková především potřebovala získat průmyslové výrobky, protože co se týče potravin jak již bylo řečeno byli téměř soběstační. Během války platilo několik velmi přísných nařízení co se týče potravin. Bylo stanoveno kolik si směli rolníci nechat z vlastní produkce na osobu potravin a zbytek se musel odevzdávat. František Ptáček musel např. v roce 1943 odevzdat 450 vajec a jednoho vykrmeného vepře o celkové váze minimálně 76 kg.⁸⁷ Vymýšlely se různé způsoby jak tato nařízení obejít. Potraviny se ukrývaly před kontrolami a existovala velice čilá výměna zboží mezi městem a venkovem. Protektorátní četníci měli sami zájem na tom, aby potravin mezi lidmi zůstalo co nejvíce a tak varovali mlynáře a zemědělce před náhlými kontrolami. Máselnice a odstředivky se zabezpečovaly, aby se nemohlo tlouct na černo máslo. Od každé odstředivky a máselnice se jedna součástka zaplombovala a uložila. A tak se rychle sháněly staré součástky. Ty se nechaly zabezpečit a máslo se mohlo dělat dál. Když rolníci neplnili dané dávky, byla jim zakázána porážka prasete, ale i tento zákaz se obcházel.⁸⁸

4.3.2. Útěk Josefa domů

Josef se během pobytu v Rakousku potkával s lidmi snad všech evropských národností kromě Rusů, kteří bojovali proti Němcům a tedy rozhodně nechodili dobrovolně do Říše pracovat. Na začátku roku 1945 už bylo cítit ve vzduchu, že se blíží konec války a tak i ostraha ze strany Němců byla mírnější. Josefovi se moc chtělo domů. Už nechtěl čekat ani na oficiální

⁸⁶ PETRÁŇ (2009).

⁸⁷ SA HP Záznam na věčnou paměť (výkrmová akce 1942 – I.dodávka – Sedlčany 10.1.1942 + Obvodová sběrna vajec č. 47 firmy Sedlčanská mlékárna – 31.1.1943 + Výměr daně z porážek a výměr příspěvku – 16.2.1942 Osečany.

⁸⁸ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.311.

konec války, rozhodl se tedy pro útek domů. Františka Pudila přemlouval, aby utekl s ním, ale ten se hrozně bál a brečel, že ho zabijí. Josef se tedy rozhodl, že půjde sám. Peněz měl hodně, ale ty neměly v té době žádnou cenu. Chybělo prostě všechno a hlavně byla nouze o jídlo. Dostal se do Linze a odtud jel na české hranice vlakem. Přistoupil do vlaku, kterým cestovalo vojsko, takže minimalizoval náhodu ozbrojené vojenské kontroly. Na českých hranicích, kde vystoupilo vojsko z vlaku, vystoupil také. Přes den se ukrýval v lese a v chůzi domů pokračoval až v noci. Pěšky šel z Kaplic až do Soběslavi. V Soběslavi nastoupil opět do vlaku, tentokrát už do civilního a dojel do Olbramovic. Z Olbramovic se dostal vlakem do Sedlčan. Ze Sedlčan do Sestrouně došel pěšky. Celý útek trval přibližně 26 hodin. Domů přišel někdy kolem 15. dubna 1945. Byla stále válka a tento útek by při odhalení znamenal smrt za dezerci. Až do konce války se Josef doma ukrýval.⁸⁹

Od počátku roku 1945 se jednotky SS v Sedlčanech intenzivně připravovaly na obranu svého cvičiště. Civilisté z okolí byli nahnáni na stavbu protitankových překážek, zákopů a palebných postavení. Záměry Němců však zmařil vývoj situace na frontách. Toto území již nemohli bránit, proto hledali cestu k rychlému ústupu na západ. Při setkání velitele SS generála Karrasches představiteli americké armády v Kamýku nad Vltavou 9.května 1945 byly dohodnuty podmínky kapitulace a odchodu vojsk SS do amerického zajetí. První jednotky Rudé armády vstoupily do Sedlčan 10. května 1945.⁹⁰ 19.dubna 1945 Němci sestřelili tři americké bombardéry – u Solopysk, u Kosovy Hory nad Vítěží a u Kolihov. Ženy ze Sestrouně mrtvým letcům složily ruce křížem a položily na ně kvetoucí květiny. Vojenské cvičiště na Sedlčansku mělo silnou posádku (koncem války téměř na 10 000 vojáků), proto možnosti k povstání v květnu 1945 byly více omezené než na ostatním území protektorátu. K ozbrojeným akcím proti Němcům došlo v sousedním

⁸⁹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 81.- 85.minuta.

⁹⁰ PÁV, J. – PROCHÁZKA, L. *Zmizelé Čechy: Sedlčansko*. s. 31.

okrese Sedleckém a především Sedlci-Prčici, jenž si však vyžádalo několik desítek obětí po odvetě SS-manů.⁹¹

Na podzim roku 1945 byl Josef odvelen na vojnu do Českých Budějovic.⁹² Během svých vojenských let se s armádou hodně stěhoval. V Jáchymově po celé 4 měsíce přebíral ručně uran bez jakékoli ochrany. Počátkem roku 1947 pobýval na Kladně, kde se seznámil s Helenou Šíchovou, s kterou se oženil 8.6.1947.⁹³ Josef jako mladý muž, ještě před odchodem do války do Rakouska měl zájem o děvče ze sousedství, o slečnu Dvořákovou, ale její tatínek požadoval jako věno 70.000 Kč. Josef byl velmi chudý a nemohl toto věno zaplatit. Se svojí Helenou Šíchovou, s kterou později vychoval dvě dcery a zůstal po zbytek jejího života.⁹⁴

⁹¹ Kronika města Sedlčany.

⁹² SA HP Československá lidová armáda, Propouštěcí list, vojenská služba vykonaná od: 1.10.1945 – 28.7.1947.

⁹³ SA HP Oddací list č.644/50, Fara Vrapíce – 13.6.1947.

⁹⁴ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 30. minuta.

5. ROZVOJ MODERNÍHO ŽIVOTA VESNICE

Technické a kulturní vymoženosti se na českou vesnici neočekávaně začaly dostávat v době hospodářské krize, tedy v třicátých letech 20.století. I.světová válka znamenala pro vesnici jistý přísun inflačních peněz za prodej potravin na černém trhu. Hospodáři se postupně zbavovali dluhů a dědičných podílů. Státní měnová reforma v roce 1919 zadržela polovinu hotových peněz a zároveň předepsala dávku z majetku.⁹⁵ Pozemková reforma z roku 1921 umožnila chalupníkům a domkářům levný nákup půdy, kterou si dříve museli pronajímat. Záborový zákon z roku 1919 se týkal pozemků přesahujících 250 ha (150 ha zemědělské půdy)⁹⁶ přičemž přidělování půdy reguloval zvláštní zákon – přidělovat se mělo až 15 ha půdy.⁹⁷

Železná dráha Wilsonova, tedy její část, Praha – Tábor byla vystavěna v letech 1867 – 1870 Taliány (jak lidé říkali). Aby mohla být Wilsonova dráha využívána i na Sedlčansku, byla v roce 1893 postavena místní dráha z Votic-Veselky do Sedlčan. Celkové náklady na postavení dráhy byly: 1.508.000 Kč, délka celé trati je 16 km. Pošta byla v Sedlčanech zřízena v roce 1840.⁹⁸

Josef, vyučený zedník, plánoval přestavbu a modernizaci rodného domku po návratu z Rakouska, tedy v roce 1945, vojna ale odsunula přestavbu až do roku 1947. Zvětšil obývací, a přistavěl technickou místnost, kde se pralo prádlo, celý dům vybělil a udělal podlahy. Záchod měla rodina nadále suchý a

⁹⁵ Československá měnová reforma roku z 1919, zvaná Rašínova měnová reforma, měla za úkol oddělit československý peněžní oběh od ostatních částí bývalého Rakousko-Uherska. Hlavním navrhovatelem této měnové reformy byl ministr financí Alois Rašín. Cílem reformy bylo: osamostatnit peněžní oběh, zlikvidovat inflační peníze, které vznikly během první světové války, vytvořit novou československou měnu, založit měnovou politiku na maximálním zhodnocení měny – tedy na zvyšování její kupní síly, spojit korunu se zlatem.

⁹⁶ Záborový zákon z roku 1919.

⁹⁷ Zákon přidělový z roku 1920.

⁹⁸ HABART (1998).

koupali se v neckách v kuchyni, kde bylo teplo.⁹⁹ Umyvadlo, tekoucí voda a koupelna se stala standardem českých domácností až v 50. letech 20. století. Manželku Helenu s dcerou Jitkou si domů přestěhoval až na jaře 1948.¹⁰⁰

V roce 1947 byla Sestrouň elektrifikována, což bylo docela pozdě v porovnání s ostatními vesnicemi v českých zemích. Do Sedlčan byl zaveden elektrický proud už v roce 1927.¹⁰¹ První elektrifikace na českém venkově probíhaly již kolem roku 1925. Do té doby se svítilo v domácnostech petrolejkami a voda se nosila ze studny. Pro srovnání k 31.12. 1937 bylo v Čechách elektrifikováno 60,9 % obcí.¹⁰² V létě se rodina koupala v rybníce a v zimě v neckách, cca jedenkrát měsíčně. Každodenní mytí se provádělo ve škopíčku. Záchod měli Ptáčkovi na pavlači (dřevěný přístavek přistavěný k domu). Na tehdejší poměry to byl moderní výdobytek, protože většina domů měla záchod na dvoře, takže v případě potřeby bylo nutné přejít celý dvůr. Prádlo se pralo v létě u potoka na kamenech, které sloužily místo valchy a v zimě v neckách.¹⁰³

Stále nebývalo standardem, že by žena měla vedle vedení domácnosti jiné zaměstnání. To se také rozšířilo postupně během 50.-60. let. Helena Ptáčková pracovala jako dělnice v rostlinné výrobě ve Státním statku v Sedlčanech. Později jako dělnice pro KDS Sedlčany a FEAL Sedlčany. Celý život toužila po tom být prodavačkou.¹⁰⁴

⁹⁹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 86. minuta.

¹⁰⁰ SA HP Policejní přihláška ze dne 14.3.1948, Sestrouň.

¹⁰¹ PÁV, PROCHÁZKA (2010).

¹⁰² KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938)*, díl druhý 2002, s. 43.

¹⁰³ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 88. minuta.

¹⁰⁴ SA HP Pracovní smlouva Heleny Ptáčkové – Sedlčanské strojírny – FESAL, ze dne 11.11.1974 + KDs Sedlčany ze dne 20.12.1978.

V době Josefova dětství byla rodina velmi chudá na to, aby odebírala pravidelně tisk nebo si pořídila vlastní knihovnu. Děti měly možnost si knížky půjčovat ve škole nebo v obecní knihovně.¹⁰⁵ V Sedlčanech v té době vycházely Rolnické listy, které zejména ve třicátých letech přinášely kromě odborných článků informace z veřejného života ve městě a okolí. Od roku 1923 do roku 1942 vycházel měsíčník Ohníčky mládí, určený dětem. Byl to velmi oblíbený časopis, jeho náklad byl cca 2 000 výtisků. Od roku 1934 začal vycházet měsíčník Sedlčanský kraj. Noviny informovaly o hospodářském a kulturním životě na Sedlčansku.¹⁰⁶ V roce 1949 Josef zařídil pro rodinu rozhlasovou koncesi.¹⁰⁷ Kino se do Sestrouně dostalo až kolem roku 1960. První ledničku si rodina koupila kolem roku 1950.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 40.minuta.

¹⁰⁶ PÁV, PROCHÁZKA (2010).

¹⁰⁷ SA HP Rozhlasová koncese Josefa Ptáčka, ze dne 20.10.1949.

¹⁰⁸ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 40.minuta.

6. POLITIKA V RODINĚ A TŘI ROKY ILUZÍ

6.1. Košický vládní program

Naše zahraniční odbojová centra z Londýna i z v Moskvě v roce 1945 společně podepsaly *košický vládní program*¹⁰⁹, který uvádí, že se Československo stane lidovou demokracií, která zabezpečí základní politické, hospodářské a sociální změny. V obcích vznikly volené národní výbory, které strana používala k vlastní propagandě. Obce měly v kompetenci i odsun německého obyvatelstva, konfiskaci jejich majetku, osídlování pohraničí. V roce 1945 došlo na našem území k největšímu přesunu obyvatelstva v dějinách Československa. Díky Benešovým dekretům se v oblasti pohraničí změnila od základu hustota a sociokulturní skladba obyvatel. Do roku 1947 bylo v postupných vlnách z Československa vysídleno téměř 3 000 000 Němců z původního počtu 3 200 000, ale přesídlilo se jen několik tisíc Maďarů z celkového počtu 650 000.¹¹⁰ Mezi vysídlením Němců a Maďarů byl veliký rozdíl. Spojenecké mocnosti v Postupimi v roce 1945 odsouhlasily pouze odsun Němců. V případě Maďarů se postupovalo na základě dobrovolného odsunu, který nepřinesl velký efekt.¹¹¹

František Ptáček vstoupil do KSČ v roce 1946 v historicky významném volebním roce. Komunisté získali ve volbách do Národního shromáždění neuvěřitelných 40,17 % hlasů a stali se jednoznačně nejsilnější politickou stranou. Za nimi následovali národní socialisté s 23,66 %, lidovci s 20,23 % a sociální demokraté s pouhými 15,58 %. Komunisté získali v Ústavodárném národním shromáždění 114 poslaneckých mandátů. 2.července byla jmenována nová vláda v čele s komunistou Klementem Gottwaldem.¹¹²

¹⁰⁹ Košický vládní program [online].

¹¹⁰ Státní úřad statistický, 1953.

¹¹¹ CUHRA, ELINGER, GJURIČOVÁ, SMETANA (2006).

¹¹² Tamtéž.

6.2. Politický převrat v únoru 1948

Nastala vládní krize, protože jednání o nové vládě nikam nevedlo. Komunisté odmítali jakýkoli kompromis. Nekomunistickým stranám trvalo příliš dlouho než se společně domluvily v parlamentě i na okresní a místní úrovni. Sociálně demokratická strana se snažila hájit demokratické principy. Komunisté se báli o výsledky voleb. Politické napětí vrcholilo. 25. února 1948 zůstal Klement Gottwald v čele vlády, prezident republiky E. Beneš podal demisi. Úlohu státní správy převzaly akční výbory.¹¹³

9. května 1948 byla vydána nová ústava, kde národní výbory zůstaly vykonavatelkou veškeré státní moci v obcích, okresech a krajích. V čele NV byl předseda. Dalšími orgány byly rada, tajemník a komise. Existovaly místní, okresní a krajské národní výbory (MNV, ONV, KNV). V roce 1949 bylo vytvořeno nové krajské zřízení (13 krajů a Praha), které nahradilo mnohasetleté zemské uspořádání.¹¹⁴ Všechna místa státních orgánů byla obsazena jen představiteli KSČ. Národním výborům chyběli kvalifikovaní odborníci. V hospodářství se kladl důraz na těžký průmysl a vydáním zákona o JZD v roce 1949 začalo období násilné kolektivizace. V tomto období na venkově došlo k totální kontrole zásob potravin. Manipulace, ovládnutí vesnického života, nátlaky na postoje a rozhodování zemědělců, donucování, kde přemlouvání nestačilo, bylo na denním pořádku.¹¹⁵

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Zákon o krajském zřízení z roku 1948.

¹¹⁵ URBAN, J. Venkov pod kolektivizační hnutou. Okolnosti exemplárního „kulackého procesu“, Praha 2010, s. 16 – 17.

7. ČESKÁ VESNICE 1948 – 1968

7.1. Politické aktivity Josefa Ptáčka

František Ptáček vystoupil z KSČ v roce 1950, přestal věřit straně a jejím slibům, začal se bát, čeho všeho je strana schopná. Josef Ptáček byl nestraníkem, ale politicky podporoval svoji domovskou obec v různých činnostech a stavebách, které se zde prováděly. Byl předsedou NV Sestrouň v letech 1947 – 1949. V dalších letech už nekandidoval, protože nesouhlasil s politikou vládní KSČ.¹¹⁶ Do politiky opět vstoupil v roce 1964, kdy se stal na několik let poslancem MNV v Sedlčanech.¹¹⁷ Svoji aktivní politickou činnost ukončil koncem roku 1985. V době, kdy byl politicky činný a pracoval jako stavení mistr OSP v Sedlčanech¹¹⁸ se osobně přičinil za to, aby bylo prosazeno a zrealizováno několik důležitých staveb pro obec Sestrouň. Investice do domovské obce prosazoval na schůzích a poradách a během pracovní doby jako stavební mistr dohlížel na jednotlivé stavby. Často pracoval bez nároku na jakoukoli finanční odměnu a v době svého osobního volna.¹¹⁹ V Sestrouni se za jeho aktivní politické činnosti podařilo zrealizovat např. tyto stavby: silnice Sedlčany – Zberaz – Sestrouň (1965), zavedení autobusového spojení Sedlčany – Zberaz – Sestrouň a zřízení autobusových zastávek (1966) požární nádrž v Sestrouni (1970) a ve Zberazi (1977), přístavba a přestavba obecní pastoušky v kulturní dům (1970), generální oprava a rozšíření kulturního domu (1985).¹²⁰

¹¹⁶ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 90. minuta.

¹¹⁷ SA HP Osvědčení o zvolení poslancem do MNV Sedlčany, Josef Ptáček, ze dne 14.6.1964 + Čestné uznání Josefu Ptáčkovi za aktivní pomoc v občanském výboru, ze dne 23.11.1983 + průkaz poslance MNV v Sedlčanech ze dne 25.6.1981.

¹¹⁸ SA HP Osvědčení o návštěvě kursu mistrů a vedoucích provozoven I.stupně, ze dne 6.6.1958 v Sedlčanech.

¹¹⁹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 94. minuta.

¹²⁰ SA HP Úprava požární nádrže Zberaz, MNV v Sedlčanech, Josef Ptáček, ze dne 18.ledna 1977 + Potvrzení stavba silnice Sedlčany – Zberaz – Sestrouň, ze dne 10.října 1966 + Čestné uznání Josefu Ptáčkovi za aktivní pomoc při generální opravě budovy bývalého MNV v Sestrouni, duben 1985.

V šedesátých letech dojížděla do Sestrouně jedenkrát týdně pojízdna prodejna a pojízdna masna. Do té doby měla Sestrouň jednu hospodu, kde se prodávalo pivo a cigarety. Chleba a pivo bylo ještě možné zakoupit u Dašků.¹²¹

V Sestrouni byla obecní pastouška, která měla 4 místnosti a v každé žila jedna rodina. Jako obecní pastouška fungovala do roku 1943, než byla Sestrouň vystěhována. Po roce 1948 tato obecní pastouška fungovala jako hlavní sídlo NV, byla využívána na různé společenské události jako např. plesy, stranické schůze apod. Kolem roku 1965 zde bylo zprovozněno kino. Promítalo se jedenkrát v týdnu, představení stálo 3 Kč a kino mělo kapacitu cca 30 míst. V letech 1961-1962 zde vzniklo místní JZD¹²² (v únoru 1949 byl přijat zákon on JZD¹²³). Josef i Helena Ptáčkoví byli nuceni do JZD vstoupit a i tam pracovat. Helena Ptáčková do JZD nastoupila a pracovala v rostlinné výrobě, Josef Ptáček zůstal pracovat ve stavebnictví. Komunisti ho i jako poslance NV nutili, aby donášel na lidi a dokonce aby jim bral obilí na jarní setí. Hospodáři by totiž nebyli schopni plnit dodávky a pak by jim hrozila nejen pokuta ale i vězení. Josef Ptáček odmítal tuto spolupráci. V Sestrouni byl v roce 1956 odsouzen pan Jindrák za neplnění dodávek na 1 rok vězení.¹²⁴ Stávalo se velmi často, že byl kulak pro údajné záměrné a soustavné neplnění dodávkových povinností nebo trestnou činnost trestně stíhán, jeho majetek zabaven bez náhrady, rodina vystěhována a on sám strávil mnoho let ve vězení.¹²⁵

¹²¹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 97. minuta.

¹²² Tamtéž 103. minuta.

¹²³ Zákon o JZD – Po přijetí zákona o JZD pokračovalo hledání modelů kolektivní zemědělské činnosti. Dotváření podoby JZD skončilo v únoru 1953 schválením vzorových stanov JZD, které zakotvily princip společenského, tzv. duševního hospodaření.

¹²⁴ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 103. minuta.

¹²⁵ BLAŽEK, P. - KUBÁLEK, M. *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a střeoevropské souvislosti*, Praha 2008, s. 21-22.

7.2. Likvidace zemědělců v Československu

Vznik a vývoj zemědělských výrobních družstev můžeme rozdělit do dvou etap. První etapa, ohraničená přibližně lety 1949 – 53, tedy lety do Stalinovy smrti, je charakteristická skutečně silovým vytvářením zemědělských družstev, přičemž jsou používány metody bezprostředního násilí či pohružky násilím (věznění, policejní zvůle, hrozba postihu rodinných příslušníků) kombinované s ekonomickým nátlakem (zabavování majetku z důvodů nenaplnění dodávek, pokuty, stanovování nesplnitelných kontingentů dodávek). Tímto způsobem se sice podařilo vytvořit mnohem více družstev, ta však nebyla pevná a hospodářsky neprosperovala. V letech 1954 – 56 dochází k přechodnému uvolnění v souvislosti s krizí sovětského bloku po Stalinově smrti. V důsledku toho povolil tlak na družstva a ta se začala rozpadat. Zhruba od let 1957 – 58 nastává druhá vlna kolektivizace, kdy se obnovují zaniklá družstva. Druhá fáze kolektivizace se opírala především o ekonomické faktory a byla celkem úspěšná. Důvodů bylo více. Za deset let se oslabily vazby někdejších vlastníků k půdě. Združstevňování nebylo postaveno na rozdmýchání třídní nenávisti vesnické chudiny proti kulakům, ale naopak na jejich získání. Na přelomu 50. a 60.let je kolektivizace prakticky završena.¹²⁶ Tzv. socialistický sektor obhospodařoval více než 90 % půdy a nenávratně se změnila podoba českého venkova. Skončil i proces likvidace drobného soukromého podnikání, takže v roce 1960 tvořili soukromníci pouhých 0,4 % obyvatel. Ve srovnání s bezprostředně sousedícími státy východního bloku byl přechod ke státnímu monopolu nejrychlejší a nejúplnější.¹²⁷ V roce 1960 byl změněn název státu na Československá socialistická republika (ČSSR), zaveden státní znak s rudou hvězdou a jeho slovenská část byla zásadně přetvořena. Nová ústava z května 1960 zakotvila vedoucí úlohu komunistické

¹²⁶ BLAŽEK, P. - KUBÁLEK, M. *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a střeoevropské souvislosti*, s. 21-22.

¹²⁷ CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*, s.216.

strany (článek 4), prohlásila marxismus-leninismus za státní ideologii a silně omezila pravomoci Slovenské národní rady.¹²⁸

Termínem kolektivizace v podmínkách Československa označujeme dění na venkově v 50. letech, přesně v období let 1949 – 1960. V procesu kolektivizace se jednalo o destrukční proces, a to v celém životě lidí na venkově, ve všech oblastech jejich života a zemědělské práce. V 50. letech nedošlo k žádnému budování a už vůbec ne k úspěšnému fungování – přesněji řečeno úspěšnému hospodaření na půdě. To, co se v období 50. let odehrávalo na vesnicích v Československu, byla destrukce, čili rušení, ničení toho, co do té doby na vesnici existovalo, a to v řadě oblastí jak zemědělské práce, tak života rolníků. Byl to bolestivý a násilný, někdy až tragický proces.¹²⁹

Josef spolupráci se stranou odmítal. Lidí chodil tajně informovat o plánových prohlídkách, aby si mohli jídlo a osivo včas ukrýt. V roce 1963 Josefu komunisti opět hrozili, že když nepodepíše spolupráci, pak nebude jeho dcera moci navštěvovat gymnázium v Sedlčanech. Josef se s agentem Žemličkou popral, spolupráci nepodepsal a Jitka Ptáčková nakonec na gymnázium nastoupila. Komunisté byli schopni a měli moc na to, aby přinutila člověka přijmout zaměstnání, které mu určili a kde mu ho určili. Mohli i zabránit dětem pokračovat po základní škole ve studiu a poslali je hned pracovat. Zůstat bez zaměstnání bylo protiprávní.¹³⁰

Procesy z počátku padesátých let měly hlavně zastrášovat obyvatelstvo. Okresní národní výbory třeba rozeslaly dotazník s jedinou otázkou: „Koho ve vaší obci byste označili za vesnického boháče?“ Bez jakýchkoliv kritérií (výměra půdy, počtu zaměstnanců apod.) záležela odpověď na složení výboru,

¹²⁸ CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*, s.217.

¹²⁹ BLAŽEK, P. - KUBÁLEK, M. *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti*, s. 109.

¹³⁰ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 104. minuta.

charakteru či inteligenci jeho členů a na osobních vztazích na vsi, zejména pak na tom, jak kdo vycházel s místními komunistickými aktivisty.¹³¹ Metody postupu převzal režim po sovětském způsobu odhalování kulaků jako vnitřního nepřítele.¹³²

Půda ztratila tržní hodnotu. Nikdo o ní pomalu nestál ani zadarmo. Čím větší totiž výměra byla, tím neúnosnější bylo splnit dodávky. Když se neplnily dodávky, nedostaly se lístky na jídlo a ošacení, nebylo povoleno zabíjet prase. Za války mohl každý zabíjačku udělat a ještě lidé zabíjeli i na černo, aby pak na černo prodávali potraviny. V 50. letech si to nikdo nedovolil, protože hrozily strašně vysoké tresty.¹³³ Josef Ptáček, který hospodařil na pozemcích svého od otce od roku 1948, kdy převzal hospodářství, musel podle zákona č. 56/1952 Sb. plnit následující dodávky. Z celkové výměry zemědělské půdy 2,27 ha, orná půda 1,82 ha musel v roce 1956 do sběrný v Sedlčanech odevzdat: 75 kg vepřového masa, 116 kg hovězího masa, 624 l mléka, 398 ks vajec, 37 kg sena, 16 kg pšenice, 182 kg žita, 15 kg ječmenu, 69 kg kukuřice, 728 kg brambor.¹³⁴ Josef Ptáček v té době současně pracoval jako mistr stavební výroby u Stavebního podniku v Sedlčanech, kde pobíral základní měsíční plat 1.250 Kč.¹³⁵

Procesy byly pouze jednou složkou tehdejšího násilí. Nepoddajní a nepohodlní občané končili bez soudů v táborech nápravných prací, pomocných technických praporech, byli nuceně vystěhováni, internováni, nesměli vykonávat svoje zaměstnání či studovat. Naproti tomu na vzestupu byli příslušníci vedoucí komunistické strany. Země začala tragicky zaostávat v hospodářské činnosti a to i navzdory neustálým dobrovolným aktivitám,

¹³¹ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.371.

¹³² Tamtéž, s.372.

¹³³ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 109. minuta.

¹³⁴ SA HP Výměr kterým se stanoví povinné dodávky na rok 1956, č. 36688.

¹³⁵ SA HP Stavební podnik okresu Sedlčany v Sedlčanech, platová třída ze dne 1.9.1957.

zvyšování norem a překračování plánů pětiletky. Neefektivita hospodářství byla způsobena chaotickým přechodem na socialistický způsob řízení a plánování, jehož součástí byla postupná likvidace soukromého sektoru v průmyslu a ve službách a násilná kolektivizace zemědělství.¹³⁶

7.2.1. Měnová reforma v roce 1953 a vznik JZD

V roce 1953 zemřel Gottwald a tím byla také uzavřena kapitola nastolení komunistické moci. K moci se dostal Antonín Zápotocký a Antonín Novotný v nově vytvořené funkci prvního tajemníka KSČ. Počátkem června stát provedl výměnu peněz.¹³⁷ Reforma, která zcela znehodnotila vklady občanů, byla vyhlášena po předchozím prezidentovým ujištěním, že v žádném případě nehrozí. Cíleně znehodnotila stále rostoucí úspory obyvatel – důsledek nedostatečného zásobování.¹³⁸ V hotovosti si každá osoba mohla vyměnit nejvýše 300 Kč za 60 Kč nových (kurz 5:1). Z toho byli vyloučeni řemeslníci a vesničtí boháči, kterým veškeré peníze vyměnili v kurzu 50:1, což platilo i u všech ostatních převyšujících oněch 300 Kč.¹³⁹ Rodina Ptáčkova měla v té době na vázaných vkladech 25.000 Kč, které byly uloženy v záložně v Sedlčanech (OSAZU).¹⁴⁰ Pro lepší představu o penězích uvádím. Za 100 kg pšenice dostal rolník ve starých penězích 360 Kč, za žito 320 Kč, za 1 kg hovězího dobytka 6 až 17 Kč, vepřového 32 Kč. Na volném trhu bez potravinových lístků stálo hovězí maso 200 Kč, vepřové 260 Kč, máslo 450 Kč a cukr 140 Kč.¹⁴¹ František Ptáček přišel o své životní úspory díky měnové reformě a stát mu za to vyměřil sociální důchod ve výši 210 Kč

¹³⁶ CUHRA, ELINGER, GJURIČOVÁ, SMETANA (2006).

¹³⁷ Zákon o peněžní reformě z roku 1953.

¹³⁸ CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*, s. 213.

¹³⁹ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.379.

¹⁴⁰ SA HP Žádost o sociální důchod František Ptáček, č.392/53.

¹⁴¹ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.379

měsíčně. Kdyby ho syn se snachou neživili, asi by mu to nestačilo ani na základní obživu.¹⁴²

Josef Ptáček nesouhlasí s propagandou komunistů, kteří stále tvrdili, že máme vládu dělníků, rolníků a pracující inteligence. Tvrdil, že to byla vláda sekretářů. Zemědělci neměli žádná práva, jenom povinnosti. Zažil jak funkcionáři v „šestsettrojkách“ jezdili po vesnicích a poučovali zemědělce jak mají obdělávat svoje pole. Nutili je dělat podle sovětského vzoru, podle pravidel, která byla proti zdravému selskému rozumu. JZD se zakládala násilím a tím vzali zemědělcům lásku k půdě.¹⁴³ Doporučovalo se bez ohledu na klimatické a půdní podmínky sít velké plochy kukuřice, křížové setí obilovin, hnízdová výsadba brambor, hluboké podestýlky bez dlažby u prasat a dobytka a podobné nesmysly. – A pracující inteligence? Bylo výhodnější nedávat moc najevo, kdo studoval a raději na sebe neupozorňovat. Vyzvedala se revolučnost dělnické třídy a ponižovaly se ostatní vrstvy národa. Kdo nebyl členem KSČ, byl zastrašen a odsunut vzat.¹⁴⁴

7.3. Ludvík Svoboda prezidentem

Viditelná krize KSČ na konci roku 1967 se projevila odchodem Antonína Novotného z funkce prvního tajemníka. Na jeho pozici nastoupil Alexandr Dubček v lednu 1968. Tato změna proběhla samozřejmě se souhlasem sovětů. Požadavek sovětů o přijetí sovětské armády na našem území, byl vysloven již v polovině 60 let. Veřejnost prostřednictvím denního tisku a občanským sdružováním rychle prolomila informační monopol KSČ a začala vnášet do debaty o změnách své požadavky. Mluvílo se o vytváření nového společenského systému „socialismus s lidskou tváří.“ Pohled komunistické strany na tyto změny oficiálně prezentoval Akční program KSČ z dubna 1968.

¹⁴² SA HP Žádost o sociální důchod František Ptáček, č.392/53 + výpověď Josefa Ptáčka.

¹⁴³ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 113. minuta

¹⁴⁴ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.400.

V březnu 1968 se stal prezidentem republiky Ludvík Svoboda. V dubnu byla sestavena nová vláda, kterou vedl Oldřich Černík. Během několika měsíců byl prosazen zákon o rehabilitacích obětem násilí, otevřel se prostor pro občanské sdružování, svobodnější činnost církví. Operace Dunaj – vojenská invaze do Československa – byla rozpracována již v dubnu 1968 sovětskou armádou. V noci z 20. na 21. srpen 1968 armády Sovětského svazu, Maďarska, Bulharska, Polska a NDR vojensky přepadly Československo. Jen za prvních deset dní přesáhly přímé škody na majetku 4 miliardy Kč.¹⁴⁵

¹⁴⁵ CUHRA, ELINGER, GJURIČOVÁ, SMETANA (2006).

8. ČESKÁ VESNICE 1968 – 1989

8.1. Sovětská vojska v Sedlčanech

Sovětská armáda se dostala se svými tanky také do Sedlčan. Přijelo jich cca 30. Město se celé otrásalo pod jejich váhou, centrum města bylo dlážděné. Helena Ptáčková po vyslechnutí ranních zpráv v radiu o okupaci Československa sovětskou armádou jen zhrouceně seděla na židli a usedavě plakala. Její starší dcera studovala VŠ v Liberci, kde také přechodně bydlela. Helena jen brečela a říkala tanky, vlak, tanky, vlak, bude válka... Její mladší dcera, tehdy čtrnáctiletá Helena, chodila pravidelně každý den po škole pást krávu. Asi třetí den po obsazení země tam potkala sovětského vojáka, který za ní přišel z lesa se zbraní v ruce a ptal se ji, co dělá. Odpověděla mu, že se učí ruštinu. „Charašo, charašo“, odpověděl a odešel. Josefa Ptáčka tento zážitek velmi vyděsil, protože nikdo nemohl odhadnout, co sovětští vojáci udělají. Byli to většinou velmi mladí chlupci, vojáci základní vojenské služby, kteří vůbec nechápali co se děje. Mnozí z nich ani nevěděli, v jaké jsou zemi. Dostali informaci, že je u nás kontrarevoluce a že je tu válka. Přesun armády byl utajovaný a přejíždělo se v noci, kdy je mnohem menší orientace. Nedostávali žádné relevantní informace. Sami byli vyděšeni a báli se o svůj život. Často jich chyběli základní potraviny a dostatek pitné vody. Mysleli si, že jdou zemi osvobodit a že nám pomáhají. Necháпали, proč je lidé nenávidí a vyhazují. Václav Procházka (pozdější zeť Josefa Ptáčka) vzpomínal na to, jak tito mladí vojáci brečeli jako malí kluci a prosili ho, aby jim opravil vojenské auto, které se rozbilo. Brečeli, že když auto nepojede, jejich velitel je zastřelí. Auto měli naložené bednami vodky. Za opravu vozu zaplatili dvěma bednami.¹⁴⁶

Všeobecná nálada těchto dní byla ponurá. Na četných budovách a výrobních závodech visely černé prapory. Asfaltové vozovky, zdi budov byly popsány v řeči české i ruské různými hesly jako: Dubček, Svoboda, Smrskovský. Ať žije svoboda! Pryč s okupanty! Táhněte domů! Nedáme se!

¹⁴⁶ Vzpomínky Josefa Ptáčka + Václav Procházka, 122. minuta.

Ivani jed'te domů, žádný vás nezval! Ivane jdi domů, čeká tě Nataša! Pálili se sovětské vlajky za všeobecného veselí a zpívání. Sovětská vojenská auta se tajně pomalovávala hákovými kříži. Dopravní ukazatele s hlavními směry např. Praha, Benešov, Příbram byly vyměněny za ukazatel Moskva 2000 km. Malé děti si zpívaly písničky typu: Na východě velká země, je to velký koncentrák... Sovětští vojáci se utábořili většinou v lesích a přilehlém okolí (dosti podobně jako v roce 1945). Na poli přistupovali k ženám a nabízeli jim pomoc, které ale jejich pomoc odmítaly. Vnucovali jim letáky, kde ospravedlňovali napadení naší země a stále mleli o kontrarevoluci.¹⁴⁷

24.8. 1968 v poledne byla v Sedlčanech, tak jako v celém státě na znamení protestu byla všude v Sedlčanech zastavena práce a rozezvučela se požární siréna. Téměř všude byly odstraněny rozcestníky a tabule s názvy obcí. Někde byly rozcestníky zaměněny, takže ukazovaly jiný směr. Díky československému rozhlasu byla celá země dobře informována co se děje.¹⁴⁸

8.2. Odcizený vztah k půdě a práci

Násilný vznik JZD přinutil rolníky, aby se jim odcizil vztah k jejich půdě. Na družstevní majetek se koukalo jako na „cizí“, něco jako dříve na „panské“. Lidový výklad morálky, v němž se tradičně škoda „na panském“ posuzovala jinak než krádež na susedově, se v éře socialismu přeměnil v jistou představu, kterou jasně vystihuje heslo: „Kdo nekrade, okrádá rodinu.“ Kradlo se obilí, šrot, ředilo se mléko vodou (aby se získali prémie za užitkovost). Dalším nešvarem doby se stala nedbalost v práci. Dle zákona měl každý právo na práci a každý také musel pracovat, jinak mohl být souzen za příživnictví. Z toho také plynulo, že se dělala práce neužitečná a nebo existovaly pozice, kde se nedělalo téměř nic. Někteří funkcionáři v době největší práce vysedávali v hospodě, protože měli jistý a vysoký plat. Při tom ani nevěděli, co lidé dělali. Další problém, který se projevoval, byla

¹⁴⁷ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 129. minuta.

¹⁴⁸ PÁV, PROCHÁZKA (2010).

nehospodárnost, s jakou družstevníci nakládali s úrodou např. při mechanické sklizni zůstala část sklizně nevyoraná, místy i netknuté brázdy. Někdy také třeba zůstaly sadbové brambory na poli až zezelenaly, zapařily se nebo zmrzly. Družstva ne nevyvíjela v podmínkách volných tržních vztahů, byla vázána systémem předepsaných dodávek, podřízena státnímu monopolu centralizovaného výkupu. Ideologie o spravedlivém zřízení ztroskotala mimo jiné na tom, že rozumní lidé unesou manipulaci jen do jisté míry.¹⁴⁹

O dalším sovětském postupu se rozhodlo v Moskvě. Moskevský protokol z 26. srpna 1968 zahájil „normalizaci“ poměrů v Československu v duchu sovětských přání. Protokol podepsali všichni naši delegáti včetně Dubčeka. Protokol mimo jiné připravil prostor pro legalizaci pobytu sovětské armády v Československu, učinil z okupace vnitřní záležitost východního bloku a pod slupkou slov o normalizaci se skrýval záměr definitivně reformy pohřbít. Politická elita totálně selhala při parlamentním schválení smlouvy o „dočasném pobytu“ sovětských vojsk bez uvedení termínu odchodu. Obnovena byla i cenzura médií. V dubnu 1969 nahradil Dubčeka ve funkci prvního tajemníka KSČ Gustáv Husák a na budoucích dvacet let se stal hlavním symbolem pookupační reality. Husákův režim především realizoval neúprosnou čistku ve státním aparátu (tzv. prověrky). Po srpnu 1968 během několika měsíců opustilo zemi více než 90 tisíc občanů Československa.¹⁵⁰

V republice se během deseti let do roku 1970 zredukoval počet JZD na polovinu. Zbylo jich 6 270 o průměrné výměře 638 ha zemědělské půdy. Nejrychleji proběhlo slučování během let 1972 – 1976.¹⁵¹ V této době proběhlo i sloučení JZD Sestrouň se Státním statkem v Sedlčanech.

V zemi vládla všeobecná bytová krize. Na vesnicích některá JZD nechala vybudovat tzv. „bytovky“ (patrové obytné domy). Vesnice se postupně

¹⁴⁹ PETRÁŇ (2009).

¹⁵⁰ CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*, s.240.

¹⁵¹ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.416.

vyliďňovaly, populace zde stárla a také klesal podíl těch, kteří se zabývali zemědělstvím. V Sestrouni rodina Ptáčkova začala v roce 1972 přestavovat rodinný dům. Hospodářská část původní zemědělské usedlosti byla upravena k bydlení. Současně byly přistavěny tři obytné místnosti, garáž s dílnou a rekonstruována veranda. Přístavba stála přibližně 120.000 Kč.¹⁵² Jen pro srovnání cen uvádím, že Josef Ptáček v roce 1972 vydělával 2.150 Kčs a v roce 1977 pak 2.496 Kč měsíčně.¹⁵³

Profesně se venkov během druhé poloviny 20. století stále více vzdaloval starobylé skladbě povolání a přibližoval se městské. Souvisela s tím proměna každodenních zvyků, uspořádání času atd. Změnou prošla i příprava povolání. Na rozdíl od výchovy tradičního rolníka, jenž získával děděně praktické znalosti a zkušenosti po otcově boku v hospodářství, profesní specializace vyžadovala vyučení nebo odborné školní vzdělání.¹⁵⁴

8.3. Modernizace a blahobyť vesnice v 70. letech

Represivní metody KSČ k obyvatelstvu, přestaly v 70. letech fungovat. Občané přestali věřit v sílu socialismu a nebyli ochotni se na jeho budování angažovat. Socialistické ideály byly nahrazeny konzumem. Důsledkem byla hodnotová přeorientace. Vláda zaručila určitou životní úroveň a sociální jistoty, ale vyžadovala, aby se občané neúčastnili veřejného života a realizovali se v soukromém životě. Ti, kteří se nestavěli na odpor a respektovali pravidla hry, dostali šanci prožít život v klidu a relativně dobrých materiálních podmínkách. Většina obyvatelstva na to přistoupila. Neztotožnila se však s normalizačním režimem, nýbrž se mu jen přizpůsobila.¹⁵⁵ V každé době byly některé technické novinky považovány za „blahobyť“. V 60. a 70. letech se za lepší považovala domácnost vybavená: televizí, pračkou, elektrickou

¹⁵² SA HP Znalecký posudek č. 176/92 – o ceně nemovitosti rodinného domku č.p. 25 v osadě Sestrouň.

¹⁵³ SA HP Oznámení o změně v platovém zařazení, Josef Ptáček, ze dne 27.12.1972 + Platový výměr Josef Ptáček ze dne 1.11.1977.

¹⁵⁴ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.423.

¹⁵⁵ OTÁHAL, M. *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968 – 1989*, 2003, s.47

chladničkou, vysavačem a kuchyňským robotem. Osobní automobil byl považován za vrchol blahobytu.¹⁵⁶ Josef Ptáček televizi pro rodinu zakoupil v roce 1968.¹⁵⁷ Telefon v bytě měla tehdy v Sestrouni jediná domácnost. Pro soukromé účely si Josef Ptáček koupil vyřazený traktor Zetor 25A za zůstatkovou cenu 3000 Kč.¹⁵⁸ Podnik pro něho zakoupil v roce 1971 služební motocykl Velorex 350 (Jawa 350) PBI 70 18, který v roce 1985 odkoupil do soukromého vlastnictví za 700 Kč. s tímto motocyklem jezdil až do roku 2007.¹⁵⁹ V roce 1975 zapůjčilo zemědělské družstvo Sedlčany Heleně Ptáčkové pozemek, kde si rodina vybudovala zahrádku.¹⁶⁰

Nároky na pohodlnější a hygienické bydlení a určitý životní komfort si rodina Ptáčkova dopřála modernizací domku. Josef Ptáček dle svých finančních schopností vylepšil vnitřní úpravu domu v letech 1957 – 1962. Postupně opravil a vykachličkoval koupelnu a chodbu, zavedl do domu vodovod se studenou vodou, koupelnu vybavil vanou, umyvadlem, splachovacím záchodem, vodárnou poháněnou elektrickým čerpadlem a brutarem, kde se ohřívala voda. Ve vsi to byla první domácnost, která tuto vymoženost měla. Ve stejné době také zakoupil a nechal připojit kotel, kterým pak ústředně vytápěl celý dům. Pro zajímavost uvádím některé ceny přestavby: montáž vodovodního potrubí včetně materiálu: 1.419,50 Kč, montáž a zapojení klosetu, rameníku včetně dodání materiálu: 285,59 Kč. Dodání a připojení kotle EMKA pěti článkový: 2.143,92 Kč, vodovod a kanalizace: 2 045,10 Kč.¹⁶¹ Kolem roku 1964 se do rodiny zakoupil plynový sporák místo

¹⁵⁶ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.423.

¹⁵⁷ SA HP Potvrzení o přihlášení televizního přijímače k evidenci, Josef Ptáček, Sestrouň 25, v Sedlčanech 19/6/1968.

¹⁵⁸ SA HP Faktura č. 266/176/29/68 Prodej traktoru.

¹⁵⁹ Vzpomínky Josefa Ptáčka, 145. minuta.

¹⁶⁰ SA HP Propůjčení pozemku, ze dne 16.7.1975 Sedlčany.

¹⁶¹ SA HP Faktury ze Stavebního podniku Sedlčany č: 25/56, 1824/57, 350/58, 1370/58, 1384/58, 1486/59, 67/59, 2256/59, 3205/59 + Faktura č. 2138/7 z 1.11.1960 Lidové výrobní družstvo invalidů v Praze + Faktura č. SE 368/J + vzpomínky Josefa Ptáčka.

kamen, pod kterými se muselo topit. Plynovou bombu Josef Ptáček vozil ze Sedlčan na motorce přivázanou k sobě popruhem. Helena Ptáčková byla moc šťastná za tento nový vynález ve své kuchyni, protože když se vrátila z práce nemusela nejdříve rozdělovat v kamnech, aby mohla začít vařit, ale prostě jednoduše otočil knoflíkem a vařila.¹⁶²

V 60. - 80. letech se společenský život vesnice točil kolem spolku hasičů (Místní jednotka Československého svazu požární jednoty přejmenována v roce 1969 na Český svaz požární ochrany) a svazu žen (Československý svaz žen). Hasiči každý rok v lednu pořádali hasičský ples s pak na oslavu MDŽ (Mezinárodní svaz žen) taneční zábavu. Ženy organizovaly maškarní ples pro děti i dospělé. Hasiči také organizovali např. sběr šrotu a v pozdějších letech i různé výlety po České republice nebo zájezdy na divadelní představení v Praze. Místní hasičská organizace byla založena v roce 1947.

8.3.1. Jídelníček v 70. - 90. letech v rodině Ptáčkové

Skladba jídelníčku rodiny Ptáčkové v 70. – 90. letech 20. století byla následující. Základem jídelníčku rodiny byly brambory, mouka, mléko, vejčička a maso (králíci, kuřata, kachny, husy, krůty, prasata). Brambory byly dokonce na prvním místě před jídly moučnými. Byly nejlevnější a nejsnadněji přístupné. Sedlčansko leží v bramborářské části Československa a členové JZD dostávali každý rok určitou část odměny za práci v tak zvaných naturálních dávkách (několik pytlů brambor a pšenice). Pšenice a část brambor se zkrmily. Jedlo se většinou třikrát denně. Dvakrát do roka se pomocí řezníka zabíjelo prase. Při zabíjačce se vyrábělo následující zboží: jitrnice, tlačanky, jelita, prejt, zabíjačková polévka, paštika. Část masa se nakládala a udila, část masa byla většinou uložena v mrazáku na pozdější zpracování.¹⁶³

Dvougenerační rozdíl mezi dobou, kdy Josefem Ptáček byl malý kluk a kdy jeho dcera Helena Procházková měla svoji rodinu je možné vidět i ve vývoji stravovacích návyků. V 70. letech byla strava více pestřejší než

¹⁶² Vzpomínky Josefa Ptáčka, 149. minuta.

¹⁶³ Vzpomínky Josefa Ptáčka + Heleny Procházkové, 2. - 15. minuta + 150. – 175. minuta.

v minulosti. Snídaně: chléb je stále základem, ale na trhu je běžně dostupné i bílé pečivo (např. rohlík, houska, bábovka nebo jiné sladké pečivo). Chléb se téměř nikdy nejí suchý, ale je namazaný např. máslem paštikou, džemem, medem, sýrem, salámem nebo pomazánkou. Pije se nejvíce čaj, káva, kakao nebo teplé mléko. Dále se nejčastěji snídá: jogurt, pacholík, vajíčko (míchané, na hniličku, vařená). Obědy se většinou jí ve školních jídelnách nebo závodních jídelnách. Největší generační rozdíl v jídelníčku je ve výskytu masa, které se jí téměř denně. Běžná jídla rodiny Ptáčkové a Procházkové byly: polévky (kulajda, vývar, bramborové, zeleninová, s drobením, gulášová, držková, s játrovými knedlíčky, květáková, rýžová, česnečka, zelná s uzeným masem). V obchodech se objevují sáčkové polévky všech možných chutí. Dále se vaří k obědu např. pečené kuře s bramborovou kaší, řízek s bramborem nebo bramborovým salátem (s majonézou), karbanátky, prejt, rizoto, zapečené francouzské brambory, smažené rybí filé, špagety po milánsku, vepřo – knedlo – zelo, slepice na smetaně, králík na smetaně. Jednou týdně se dělaly omáčky (rajská, koprová, houbová, svíčková). Dalším velkým rozdílem je daleko častější využití a pěstování zeleniny a ovoce. Zelenina i ovoce se převážně používají sezónní, protože v obchodech nebyla téměř žádná nabídka zeleniny a ovoce. Vaří se např. lečo a plněné papriky, obalovaný květák, kapustové karbanátky, kapusta s uzeným masem, okurkový, rajčatový nebo salát z červené řepy.¹⁶⁴

Ze sladkých jídel jako příklad uvádím: buchtičky s krémem, těstoviny s mákem, žemlovka, lívance, ovocné knedlíky, šklubánky. V neděli se vařila jídla, která potřebovala delší dobu na přípravu. Vánoce se slavily daleko nákladněji než dříve. Dlouho před vánoce se peklo vánoční cukroví např. vanilkové rohlíčky, vosí hnízda, linecké slepované, kokosové kuličky (těsto obsahuje hodně másla, cukru, oříšků, mandlí a kaka). Hlavní štedrovečerní večeře je obalovaný kapr a bramborový salát a rybí polévka.¹⁶⁵

¹⁶⁴ Vzpomínky Josefa Ptáčka + Heleny Procházkové, 2. - 15. minuta + 150. – 175. minuta.

¹⁶⁵ Tamtéž.

8.3.2. 80. léta na české vesnici

V 80. letech se také 3 starší zemědělské usedlosti prodaly a začaly se využívat na rekreační účely. Jak místní říkávali „Pražákům“. V 70. – 90. letech hojně muži používali jako pracovní oděv montérky nebo jeansy, ženy nosily šatové zástěry a pracovní pláště. Výrazně se zvýšila úroveň hygieny osobní, bytové i veřejné. Domácnosti se více modernizují a rozšiřuje se počet automobilů, který se stal pro lidi na vesnicích postupně nezbytně nutný.¹⁶⁶

V 70. – 90. letech se hodně rodin odvrátilo od politiky a uzavřelo se do svého rodinného světa. I v té době vyrůstaly děti a rodiče je vychovávali dle svých lidských hodnot. Snažili se vytvořit útulné domovy, vyhledávali kulturní akce, stáli v obvyklých čtvrtěčných frontách na nové knihy a radovaly se z každého nového titulu, který získali. Na vesnicích se organizovali různá sportovní utkání, lidé se hodně se věnovali turistice, trempinku a poznávání přírody.

8.4. Revoluce v roce 1989

Rok 1989 byl rokem kolapsu evropských komunistických režimů. Slabost režimu zejména systému Varšavské smlouvy, nezabránila např. masovému útěku východoněmeckých občanů do Spolkové republiky Německo a do Rakouska, přes československé území. Berlínská zeď padla z 9. na 10. listopadu. Z kusů symbolu studené války zůstaly jen suvenýry. V Rumunsku došlo ke krvavému převratu v prosinci 1989. Diktátor Ceaucesco byl popraven a v zemi byl vytvořen režim bývalých straníků.¹⁶⁷ V Československu politická situace vyvrcholila v listopadu 1989. Odstoupil G. Husák a 29. prosince 1989 byl zvolen prezidentem republiky Václav Havel, který pak dovedl naši zemi ke svobodným volbám. V. Havel byl doporučen do

¹⁶⁶ PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích*, s.458.

¹⁶⁷ CUHRA, ELINGER, GJURIČOVÁ, SMETANA (2006).

funkce OF. Sametová revoluce v roce 1989, byla revolucí studentů, ale jejichž postoj k Havlovi nebyl zcela jednoznačný. Byli ovlivněni útoky, které proti němu vedli komunisti a také články v novinách. O své kandidatuře je nakonec přesvědčil V. Havel sám osobně. Zvolením V. Havla prezidentem skončila etapa přebírání moci v oblasti exekutivy. OF mělo rozhodující politický vliv ve společnosti.¹⁶⁸

¹⁶⁸ OTÁHAL (2003).

ZÁVĚR

Celé dvacáté století přineslo řadu změn, které ovlivnily život na české vesnici. Během let 1918 – 1989 se narodily čtyři nové generace. Analýza životního příběhu Josefa Ptáčka ukázala, že každá nová generace narozená v Československu se vlastně zrodila do jiné doby a musela řešit jiné problémy, než generace předchozí. Sedmdesát let života trvá přibližně jeden lidský život. Za tuto krátkou dobu naše republika přežila dvě světové války, hospodářskou krizi ve třicátých letech, převrat v roce 1948, měnovou reformu v roce 1953, padesátá léta plná násilí, hrůzy, zatýkání, nespravedlivých soudů, rozkrádání majetku, přerozdělování půdy, nespravedlivých soudů a ničení lidských životů a svobody, uvolněná šedesátá léta, okupaci v roce 1968 a normalizaci v sedmdesátých a osmdesátých letech a nakonec revoluci v roce 1989. Myslím, že pro jeden lidský život bylo změn až příliš.

V této práci jsem se snažila ukázat i na rozdíly mezi jednotlivými generacemi a na podmínky, ve kterých vyrůstaly. Na vesnici došlo k násilným zásahům ve vlastnictví zemědělské půdy v letech 1918, 1945, 1948 a znovu po roce 1989. Většinou tedy po ukončení války nebo revoluce. Pozemková reforma z roku 1918 zasáhla velké statky, které měly více než 150 ha zemědělské půdy. Další velké změny proběhly po roce 1945. Došlo ke konfiskaci půdy a majetku Němců, zrádců a kolaborantů. Novela pozemkové reformy sebrala naději na spravedlivý život všem majitelům půdy nad 50 ha. Rodina Ptáčková nebyla pozemkovým zákonem přímo zasažena. Rodina byla hodně chudá a vlastnila jen velmi malé množství zemědělské půdy. V rodině zemřela matka a dvě děti během necelých 10 let, otec byl celoživotním invalidou a sám se snažil uživit a vychovat své děti. V době druhé světové války, byl jejich syn nuceně poslán na nucené práci do Říše a zbytek rodiny vystěhován do Sedlčan.

Politické poměry se po roce 1948 hodně změnily. V letech 1948 – 1953 se totalitní režim pokoušel o etablování systému a bylo to období bolševických represí. Činnost agrární strany v Sedlčanech již nebyla pro roce 1945

obnovena. Silné postavení strana lidová a národně socialistické nakonec stejně neubránila před vítěznou komunistickou stranou. Na vesnicích to znamenalo konec soukromého podnikání a hospodaření a postupně násilnou kolektivizaci a vznik JZD. I v Sestrouni bylo založeno JZD, které později bylo připojeno ke Státnímu statku v Sedlčanech. Násilná kolektivizace znamenala pro mnoho rodin na vesnici bezpráví, strach, chudobu, hlad a násilí. Mezilidské vztahy, které vždy patřily mezi základní hodnotu života na vesnici, byly totálně přerušeny vzájemným podezíráním a strachem. Lidé si už nedůvěřovali. Větší a schopnější sedláci byli okradeni o majetek, někdy i uvězněni, rodiny rozděleny. Komunistický režim zneužil řadu zákonů. Přechodové období v letech 1953 - 1957, kdy prezidentem republiky byl Antonín Zápotocký, bylo stále velmi represivní. K Postupnému uvolňování režimu došlo během let 1958 - 1968. Období po vstupu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 až do listopadové revoluce v roce 1989 se nazývá obdobím normalizace.

Hlavně 50. a 60. léta byla léta teroru, strachu a většího bezpráví než během II. světové války. V té době došlo k velkému společenskému života a morálky. Důsledky v zemědělství jsou cítit ještě dnes. V porovnání s modely evropského zemědělství je český venkov raritou. Ve vyspělých státech Evropy je zemědělství založeno na rodinných podnicích, ale u nás stále přetrvává polosocialistický model zemědělství. Obecné vnímání venkova a zemědělců bylo poničeno všemi procesy v posledních padesáti letech, že i dnes je zemědělec považován „za nějakého burana, kterému kouká sláma z bot.“¹⁶⁹

Veřejné mínění bylo stále manipulováno. Bylo hodně lidí, které komunistický režim nenáviděl a pokusil se je zničit. Byli to vzdělaní a schopní lidé, studenti, podnikatelé, hospodáři, církve... Většina lidí co bojovala proti nacismu, bojovala také proti komunismu. Na Sedlčansku byl nespravedlivě odsouzen oblíbený kněz František Bučil za „nepřátelský postoj k lidově demokratickému zřízení“. Zemřel ve věznici 30. prosince 1955.

¹⁶⁹ BLAŽEK, KUBÁLEK (2008).

Tuto práci jsem psala hlavně pro sebe a pro svoji rodinu. Cítila jsem ji jako potřebnou pro pochopení a vyrovnání se s poměrně nedávnou minulostí. Byla pro mě důležitou. Chtěla jsem více pochopit myšlení mých rodičů a prarodičů. O hrůzách padesátých let se toho napsalo hodně, ale je těžké pochopit veškeré i psychologické důsledky čtyřicetileté vlády komunistů v naší zemi. V té době netrpěli jen uvěznění lidé, ale celé jejich rodiny a okolí. Ze dne na den se z nich stali lidé druhé kategorie, kteří ztratili všechn majetek, rodinu, občanská práva a svobodu. Důsledky těchto změn jsou v rovině morální, společenské i ekonomické.

Od založení republiky v roce 1918 uběhlo už téměř 100 let a v naší zemi opět zase vyrůstá generace svobodných, vzdělaných a sebevědomých lidí se všeobecným rozhledem, která je příslibem naší budoucnosti. Tato vyrůstající generace totiž vyrostla v prostředí, kde soukromé hospodaření, svoboda pohybu, možnost cestování a vzdělání jsou běžnou věcí.

Součástí práce jsou vzpomínky pana Josefa Ptáčka. Vzpomínky se v některých datech a událostech ne zcela shodují s historií nebo s dokumenty, které jsem měla k dispozici. Toto je určitě způsobeno velkým časovým odstupem vzpomínaných událostí a také vysokým věkem pamětníka. V době rozhovorů mu bylo 88 let.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLAŽEK, P. – KUBÁLEK, M.(eds.) *Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a střeoevropské souvislosti*. Praha: Nakladatelství Dokořán, 2008. ISBN 978-80-7363-226-7 (Dokořán)
ISBN 978-80-213-1799-4 (ČZU).

CUHRA, J. - ELINGER, J. - GJURIČOVÁ, A. – SMETANA, V. *České země v evropských dějinách*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství PASEKA, 2006. ISBN 80-7185-794-7.

HABART, Č. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko: Popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vylíčení života jejího lidu*. 2.vyd. Praha: Vyd. nákladem radnic v Sedlčanech, Sedlci-Prčici a Voticích podle originálního rukopisu autora, 1998. ISBN 80-901509-6-9.

KAPLAN, K. – KOSATÍK, P. *Gottwaldovi muži*. Praha: Nakladatelství Paseka, 2004. ISBN 80-7185-616-9.

KAPLAN, K. *Stát a církev v Československu 1948 – 1953* Brno: Doplněk 440 s., 1993. ISBN 80-85270-22-6.

KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938). Díl druhý: Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930 – 1935)*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002. ISBN 80-7277-031-4.

KÁRNÍK, Z. *České země v éře první republiky (1918 – 1938). Díl třetí: O přežití a o život (1936 – 1938)*. Praha: Nakladatelství Libri, 2003. ISBN 80-7277-119-1.

KRYSTALÍK, T. *Zamlčené dějiny (1918 – 1938 – 1948 – 1968)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-06-6.

MALÝ, K. – a kolektiv autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945 – 3. doplněné vydání*. 3.vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2003. ISBN 80-7201-433-1.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, Československo. *Proces proti vatikánským agentům v Československu, podtitul: Biskup Zela a společníci*. 1.vyd. Praha: 37 500 výtisků. Nakladatelství Orbis, 1950.

LISÁ, E. *Berní rula, sv. 31. Kraj Vltavský*. Praha: 2000 výtisků
Státní nakladatelství učebnic, 1951.

OTÁHAL, M. *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968 - 1989*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-52-7.

- PÁV, J. – PROCHÁZKA, L. *Zmizelé Čechy: Sedlčansko*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-082-8.
- PETRÁŇ, J. *Dvacáté století v Ouběnicích: Soumrak tradičního venkova*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství NLP, 2009. ISBN 978-80-7106-605-7.
- RICOEUR, P. *Čas vyprávění III*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Oikoymenth, 2008. ISBN 978-80-7298-105-2.
- ROUBÍKOVÁ, J. *Dcery nepřátel státu*. 1.vyd. Praha: Columbus holdings, s.r.o. 2011. ISBN 978-80-87588-03-1
- URBAN, J. *Venkov pod kolektivizační knutou: Okolnosti exemplárního „kulackého“ procesu*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-055-8.
- VALIŠ, Z. *Památce Františka Bučila děkana v Sedlčanech*. 1.vyd. Sedlčany: Náklad 1500 ks, Farnost Sedlčany, 2005.
- VANĚK, M. – MÜCKE, P. – PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.

SEZNAM PRIMÁRNÍCH ZDROJŮ

ARCHIVY a matriky:

Matrika v Sedlčanech

Matrika v Krásné Hoře

Farní matrika Kosova Hora

Státní oblastní archiv Příbram, Fondy: Okresní úřad Sedlčany, Okresní národní výbor Sedlčany

Kroniky:

Farní kronika Sedlčany – uložena v Sedlčanech na faře

Kronika města Sedlčany – v současné době uložena u paní Pávové, která je kronikářkou města

OSOBNÍ VÝPOVĚDI:

Josef Ptáček

Helena Procházková – pomáhala během rozhovorů, doplňovala některé vzpomínky

SOUKROMNÝ ARCHIV Hany Procházkové:

Audiozáznamy, blahopřání, dekrety na dům, diplomy, doklady (o rodovém původu, osobní), domovské listy, fotografie, křestní listy, oddací listy, osvědčení (o domovském právu, ukončení kurzu), oznámení (o svatbě, o narození, promoci), památeční předměty, parte, posudky (pracovní, lékařské), průkazy (totožnosti, řidičské průkazy, spolků), rodinná alba, rodné listy, školní vysvědčení, tovaryšské listy, uznání (čestná, sportovní, pracovní), úmrtní listy, výuční listy, zápisy (notářské) a další

ZÁKONNÉ NORMY

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění pozdějších předpisů (Recepční zákon Národního výboru československého).

Zákon č. 32/1918 Sb., o obstavení velkostatků (záborový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon přídělový č. 81/1920 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy (Nazývaný zkráceně organizační zákon, jenž nabyl účinnosti od 1.7.1928, v platnost však vešel pouze na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, v českých zemích se přes obtíže podařilo zákon realizovat od 1.12.1928. Základem administrativního členění státu se staly země Česká, Moravskoslezská, Slovenská a Podkarpatská Rus), ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 330/1938 Sb., o zmocnění ke změnám ústavní listiny a ústavních zákonů republiky Česko-Slovenské a o mimořádné moci nařizovací byl ústavní zákon, kterým byla vláda zmocněna měnit či doplňovat zákony vládními nařízeními a prezident mohl dokonce měnit text ústavní listiny dekrety, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národně správně majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů (Dekret prezidenta republiky), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 82/1945 Sb., o zálohách na náhradu válečné škody majetkové, (Benešův dekret), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalá úprava vlastnictví k zemědělské a lesní půdě), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení (byl schválen 21.12.1948 Národním shromážděním, kterým s platností od 1.1.1949 zrušilo zemské a zavádělo krajské členění), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě, ve znění pozdějších předpisů.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Český statistický úřad. Demografická příručka 2009. *ČSÚ 2010* [online]. [cit. 2011-10-08]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/p/4032-10>>

Košický vládní program [online]. [cit. 2011-10-08]. Dostupné z WWW:

<<http://www.shaana.cz/ostatni/kosicky-vladni-program/>>

Katolická církev v komunistickém Československu [online]. [cit. 2011-10-08]. Dostupné z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Katolick%C3%A1_c%C3%ADrkev_v_komunistick%C3%A9m_%C4%8Ceskoslovensku>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Rodinná fotografie František a Josef Ptáčkovi.....	I
Příloha B: Rodinná fotografie František a Josef Ptáčkovi.....	II
Příloha C: Rodinná fotografie Josef Ptáček.....	III
Příloha D: Rodinná fotografie Ptáčkovi.....	IV
Příloha E: Sestrouň č.p. 25	V
Příloha F: Rodný list Josef Ptáček.....	VI
Příloha G: Oddací list Josef a Helena Ptáčkovi	VII
Příloha H: Vysvědčení Josef Ptáček	VIII
Příloha I: Výučný list František Ptáček.....	IX
Příloha J: Ukázka Smlouvy trhové z roku 1918	X
Příloha K: Smlouva postupní z roku 1950.....	XI
Příloha L: Platební rozkaz z roku 1917	XIII
Příloha M: Práce v Říši a žádost o dovolenou pro svého syna Josefa.....	XIV
Příloha N: Výměř kterým se stanoví povinné dodávky na rok 1956.....	XVI
Příloha O: Žádost o sociální důchod František Ptáček	XVIII
Příloha P: Josef Ptáček platové zařazení z roku 1957.....	XXI
Příloha Q: Potvrzení Františku Ptáčkovi o výměře půdy.....	XXII

Příloha A: Rodinná fotografie František a Josef Ptáčkovi

PTÁČKOVÍ
(otec a syn)

František Ptáček (* 18.7.1891)

prof. Ptáček (* 15.1.1923)

Příloha B: Rodinná fotografie František a Josef Ptáčkovi

*Děda a jeho
táča*

František David (18. 7. 1889)
pobore 16. 3. 1900
okřesť. otcou / bratrem otc. David
Karek, Karel, Matěj
(při chvilce dopada! moji panec
rodou, Karel moji Karel)*

Ptáčkovi

(ca. rok 1953)

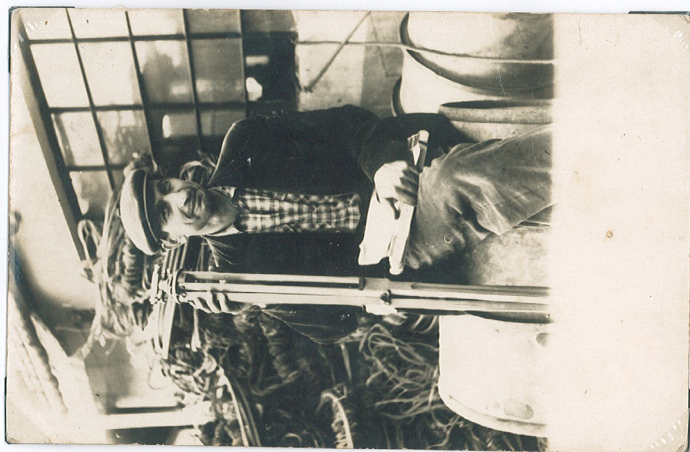

Josef (15. 1. 1923)*

Příloha C: Rodinná fotografie Josef Ptáček

Josef Ptáček (* 15. 1. 1923)

Děda

fotografie ze sbírky 1985

Příloha D: Rodinná fotografie Ptáčkovi

PTÁČKOVÍ

Helena Ptáčková
fotografie: Galiciány novověké poště
Ammerice!

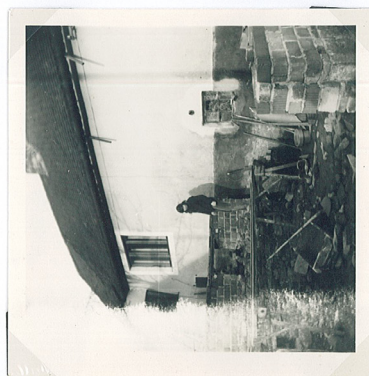
Helena a Juleta Ptáčkové
1957
Sibava Juleta
1947

Helena a Josef Ptáčkové
(7.6.1928 * 15.1.1923)
s doprovodem Sibava * 17.1.1959
fotografie ze Galiciány - kóně Mark-
A-1000 poště

Příloha E: Sestrouň č.p. 25

Sestrouň č.p. 25
rodisté Ptáčků

Příloha F: Rodný list Josef Ptáček

REPUBLICA ČESKOSLOVENSKÁ

Okres politický: Leččany

Okres soudní: Leččany

Arcidiecéze pražská:

Vikariát: leččanský

Fara: Leččany

215.

Čís. jedn. 42

KOLEK 12 Kčs

Křestní a rodný list

Testimonium baptismale

Kniha pokřtěných: 3 svazek: 7 list: 24 poř. čís.: 6

Den, měsíc a rok	narozeni <u>15. ledna 1923</u> , t. j. dne <u>patnáctého ledna</u> léta: tisícího <u>devíti</u> stého <u>dvacátého</u> tisícího. křtu <u>21. ledna 1923</u> .		
Jméno křtícího	<u>Bedřich Krámer, kaplan.</u>		
Jméno křestní	<u>Josef Ptáček.</u>		
Náboženství	římskokatolické	Pohlaví mužské - ženské	Lože <u>manželské</u>
Místo narození	<u>Leštouni č. 25.</u>	Okres	politický: <u>Leččany</u> soudní: <u>Leččany</u>
Otec	<u>Ptáček František, obrtník v Leštouni č. 25, manželka v Slubohé č. 7; syn Františka Ptáčka, domkáře v Slubohé č. 7 a Marie rodem Váňdělkové z Lovčic č. 18.</u>		
Matka	<u>Marie rodem Bláhová z Slubohy č. 15; manželka dcera: Matěje Bláhy, dělníka z Slubohy č. 15 a Barbory rodem Loučkové z Vobora č. 7.</u>		
Kmotrové	<u>František Pechar, mlynář v Trávníčkách.</u>		
Porodní asistentka	<u>Anna Čarbošková z Orccán, chovnice.</u>		
Poznámka			

Na důkaz toho můj vlastnoruční podpis a úřední pečet.

Farní - Děkanský úřad v Leččanech

dne 9. května 1947.

Podpis František Páň, děkan.

TIŠK č. 1/2 - 20 m - 46 - CAT. Praha - Pstisk vyhrazen.

Příloha G: Oddací list Josef a Helena Ptáčkovi

69/54

Republika Česko-Slovenská. **ODDACÍ LIST.** Arcidiecéze: Praha.
 Okresní úřad: Kladno. Vicariát: Kladno.
 Districtus: Kladno. *Testimonium copulationis.* Fara: Vrapice.
 Okres soudní: Kladno. Č. j. Exh. 476. **644 / 50**

Matriky oddaných: Kniha 5B. List 49. Číslo řadové 7.
 Libri copulationum: Tomus 5B. Follum 49. Num. currens 7.

KROKOVÁ ZNAMKA
12
KČS

Den, měsíc a rok oddavek Dies, mensis et annus copulationis	Dne 8. června 1947 t. j. dne osmého června 1947 r. x x x léta: tisíců devíti stého čtyřicátého sedmého ve farní- álním kostele sv. Jana v lesě byli oddáni.		
Jméno a příjmení povolání, obydlí, místo narození, okres, jméno, příjmení, stav a obydlí rodičů	Ženich - Sponsus		
	Josef Ptáček, zedník, t. č. voják, bytem v Kladně-D. bí, dům Zápotocký, narozený v Sestrouni č. 25, okres Sedlčany, příslušný do Sestrouně, manžel, syn katol. rodičů Františka Ptáčka, domkáře v Sestrouni a Marie, rodem Bláhové z Hubenova.		
	Náboženství - Religio	Stav - Conditio	Věk - Aetas
	římskokatolické.	svobodný.	15. 1. 1923.
Nomen, conditio, locus domicilii, et nativitas, districtus, nomen, conditio, domicilium parentum	Nevěsta - Sponsa		
	Helena Šichová, v domácnosti ve Cvrčovicích č. 114, okres Slaný, narozená v Hřebčích č. 113, okres Kladno, příslušná do Cvrčovic, okres Slaný, manžel, dcera katol. rodičů Václava Šichy, horníka ve Cvrčovicích a Boženy, rodem Hamousové z Hřebčích.		
	Náboženství - Religio	Stav - Conditio	Věk - Aetas
	římskokatolické.	svobodná.	6. 3. 1928.
Kněz oddávající Sacerdos copulans	PhDr. rom. Ladislav Šinkmajer, farář.		
Svědkové oddavek Testes copulationis	Karel Křicman, autořidič, Hřebčích č. 319. Zdenka Železná, v domácnosti, Hřebčích, č. 291.		
Prohlášky staly se Proclamationes factae	zde a v Sedlčanech.		
Poznámka Adnotatio			

Na důkaz toho stůj zde podpis a pečeť farního úřadu.
 In quorum fidem manu propria subscripsi et sigillo parochiali munivi.

Farní úřad ve Vrapicích, dne 13. června 1947.
 Officium parochiale in Vrapice die

Ladislav Šinkmajer
 farář.

Jan Hoffmann, Kladno

Příloha H: Vysvědčení Josef Ptáček

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.
ČESKO-SLOVENSKÁ REPUBLIKA.

VŠEOBECNÁ ŽIVNOSTENSKÁ POKRAČOVACÍ ŠKOLA
v **Sedlčanech**

Čís. kat. 12. Osvobozeno od kolkového poplatku
podle sazeb. položky 111/117-e poplat.
zákona ze dne 9. února 1850, č. 50 ř. z.

Vysvědčení na odchodnou.

Josef Ptáček

narozený dne 5. ledna 1923 v Sestrouni
v zemi české učen. účednicí živnosti zednické
v Sedlčanech u Duškova podnikatelství stavek
navštěvoval dvojtřídní všeobecnou
živnostenskou pokračovací školu od 2. září 1937
do 22. června 1939 a byl takto posouzen:

Chování: chvalitebné.

Předmet:	Prospěch:
Technické kreslení (průmyslové, odborné kreslení)	dobrý
Hospodářské nauky (pisemnosti, odborné počty a kalkulače, občanská nauka, národní hospodářství)	chvalitebný
Vzdělávací četba (fyzika chemická a technická, práce lidská a organizace výroby, vývoj technický a hospodářský)	chvalitebný
Zdravotnictví	chvalitebný
Branná výchova	-----
-----	-----
-----	-----

Byl uznán za způsobilého. -----

Počet zameškaných hodin 112, z nichž neomluveno -----

v Sedlčanech dne 22. června 1939.

 správce školy.

 třídní.

 C. 6214. — Všechna práva vyhrazena.
 1939. — 240.

Příloha I: Výučný list František Ptáček

Příloha J: Ukázka Smlouvy trhové z roku 1918

J. U. D. AUGUSTIN SLAVÍK,
c. k. notář
v Sedlčanech.

Aug

Smlouva trhová

prodávající *manželé* *Josef* *Josefa* *manželé*
z *vesnice* *Čestoměř* *okresu* *Čestoměř*
prodávající *se* strany jedné a *manželé*
Josef *Josefa* *manželé*
z *vesnice* *Čestoměř* *okresu* *Čestoměř*
kupujícími *se* strany druhé

1. *Manželé* *Karel* *Marie* *manželé*
prodává *na* podepsáním této smlouvy *ta* již skutečně prodal *své*
dle vložky č. 25. pozemkové knihy obce *Čestoměř* podle
smlouvy *trhové* ze dne 5. prosince 1918.
průjem *svin* *č.* 25. *z* *Čestoměř*
střed *č.* 18. *z* *Čestoměř*
č. 23. *z* *Čestoměř* *se* *všim* *co* *stane*
prům *svin* *č.* 25. *z* *Čestoměř*
prům *svin* *č.* 25. *z* *Čestoměř*
se *všim* *co* *stane*
s těmi samými právy, užitky, břemeny a nebezpečími, tak jako on *ne* aneb je již
předchůdcové *držel* *a* *užíval* *ne* to činiti právo měl
do úplného a neobmezeného práva vlastnického, k svobodnému vládnutí a užívání
prům *svin* *č.* 25. *z* *Čestoměř* *za* *dobře* *mezi*

Příloha K: Smlouva postupní z roku 1950

LUDVÍK HLINECKÝ,
NOTÁŘ
V SEDLČANECH.

644 / 50

Okresní národní výbor v Sedlčanech	
Finanční referát	
Došlo 16. 1. 1950	Část Poštou
P. p. r. 47 10. 00	
Čj.	

Smlouvan.o.s.t.u.p.n.í.....

orig

kteřá dne nřho dne a roku mezi panem Františkem Ptáčkem, vlast-
níkem domu čp. 25 v Sestrouni

jako postupu jící m se strany jedné a mezi jeho synem a sna-
chou pány manžely Josefem Ptáčkem a Helenou Ptáčkovou, prvnějším
zedníkem, oběma bytem v Sestrouni čp. 25

jako nastu pující mí se strany druhé uzavřena byla, jak
následuje.

1. Postupuje a smlouvou touto již také skutečně podtoupil a
do vlastnictví odevzdal pan František Ptáček svému synu a snáše
páním manželům Josefu Ptáčkovi a Heleně Ptáčkové a tito od něho do
svého vlastnictví přejímají a nastupují a smlouvou touto již ta-
ké skutečně nastoupili a do vlastnictví převzali následující nemo-
vitosti jemu vesměs v poz. knize kat. území Sestroun knihovně při-
psané a sice:
1/ dům čp. 25 v Sestrouni s pozemky čís.kat. 13 stavební parcela a
23 zahrada ve vložce číslo 25 podle smlouvy tržové ze dne 4.květ-
na 1918 a odevzdací listiny ze dne 3.dubna 1930 č.j. D 48/30-7
2/ pozemky čís.kat. 334/4 role a 334/8 role ve vložce číslo 112
podle smlouvy tržové ze dne 18.ríjna 1927
3/ pozemek čís.kat. 959/1 louka ve vložce číslo 152 podle smlou-
vy tržové ze dne 23.května 1947 a ze dne 14.června 1947
nemovitosti tyto s veškerým živým a mrtvým hospodářským inventářem
a zásobami,

se vším příslušenstvím, se všemi právy v těch mezích a hranicích, jak on sám neb předchůdcové jeho nemovitosti ty drželi a užívali, neb tak činiti oprávněni byli, za obaplně smlouvenou cenu postupní 15.400.--Kčs. slovy: patnáct tisíc čtyři sta korun čs., ve kteréžto ceně postupní nastupující nemovitosti ty nastoupili a ve vlastnictví převzal i.

2. Celá cena trhová v obnosu 15.400 Kčs slovy patnáct tisíc čtyři sta korun čs. jest vyúčtována následovně:

Na srážku z této ceny postupní přejímají nastupující páni manželé Josef Ptáček a Helena Ptáčková na sebe ku placení a případnému úrokování knihovní pohledávku Ráženě Ptáčkové, provdané Štovíčkové v obnosu 400 Kčs slovy čtyři sta korun čs. pojištěnou na nemovitostech touto smlouvou postoupených podle odevzdací listiny ze dne 3. dubna 1930 č.j. D 48/30 pod pol. C 13 e/, sráží si spolunastupující Josef Ptáček svoji knihovní pohledávku v obnosu 400 Kčs slovy čtyři sta korun čs. tamtéž knihovně zajištěnou podle téže listiny a svoluje k výmazu téže s veškerým příslušenstvím.

Zřizuje pak postupující pan František Ptáček ze svého majetku svým dcerám na srážku jejich otcovských podílů a nastupující páni manželé Josef Ptáček a Helena Ptáčková zavazují se vyplatiti těmto oprávněným a sice: Marii Ptáčkové provdané Kyselové peněžitý obnos pět tisíc korun čs. 5.000 Kčs a Ráženě Ptáčkové provdané Štovíčkové peněžitý obnos devět tisíc šest set korun čs. 9.600 Kčs oba tyto podíly splatné do půl roku ode dnes bez úroků a bez knihovního zajištění.

Tím způsobem jest pak celá cena postupní 15.400 Kčs řádně vyúčtována.

Příloha L: Platební rozkaz z roku 1917

Položka rejstříku B 678 ex 1917
 Položka vyměř. den. 323

Platební rozkaz.

Při placení a při všech podáních budíž uvedena položka rejstříku B 678

K placení tohoto poplatku lze užití též připojeného zeleného složního listu poštovní spořitelny.

Není-li zelený složní list poštovní spořitelny připojen, lze k placení užití červených platebních, jež jsou na prodej po 2 h u poštovní úřadů a prodavačů pošt. znám.

Na základě zákona o poplatcích ze právních jednání, listin, spisův a úředních výkonů, zvláště dle §§ 1., 5., 50., 68., 72. zákona ze dne 9. února 1850 č. 50 ř. z., § 1. č. 3, § 2. č. 2 zákona ze dne 18. června 1901, č. 74 ř. z., § 7. zákona ze dne 13. prosince 1862 č. 89 ř. z. vyměřuje se poplatek

z přev. du práva vlastnického k domu čp. 25 v Sobotce se zahrádou

smlouvou ze dne 4. května 1918

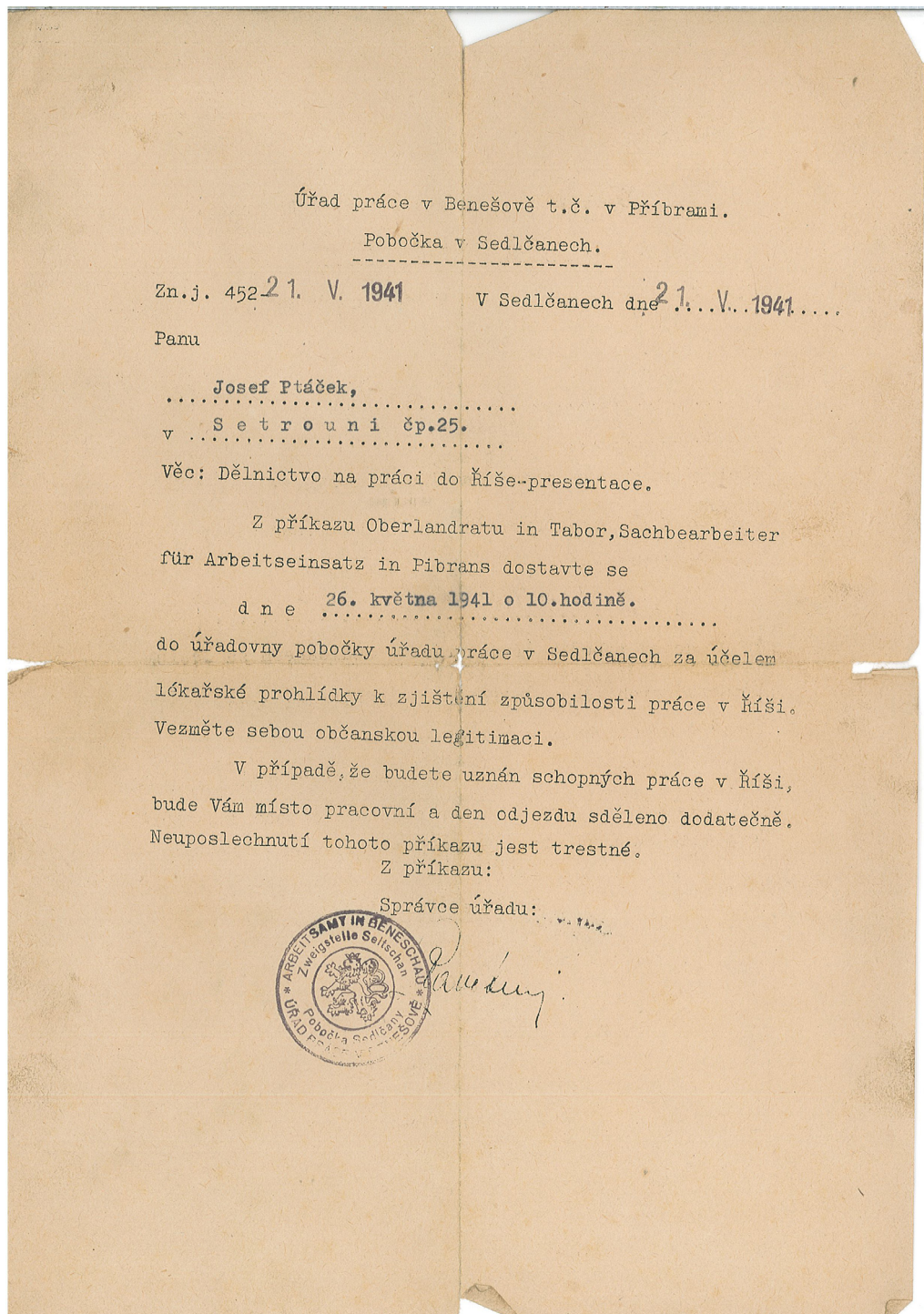
panem Jaroslavem a Janem Václavským v Sobotce čp. 25

nerozdílnou rukou dle § 68 č. 3 citovaného zákona z roku 1850

s paní Jankou Janou Václavskou v Sobotce

Vyznačení poplatků		K	h
Z ceny tržové	2800	K -	h
<u>úřední poplatky</u> <u>úřední</u> <u>20 x x 70</u>	200	K -	h
" <u>čp. 25</u> <u>20 x x 70</u>	200	K -	h
<u>zadání daní</u>	3 x 04 h		
<u>záhrada</u> <u>3203 x 04 h</u>			
<u>novin</u> <u>9240 x</u>	3%		99 20
	<u>25% p. i.</u>		24 30
Úhrnem		727	50

Příloha M: Práce v Říši a žádost o dovolenou pro svého syna Josefa

P.T.

Firma pro stavbu železnicních vagonů v

Reichsbahn Aufbesserungswerk
Sögenhub P. Kleinmünchen bei Linz.
Linz

Já podepsaný František Ptáček, domkář v Sestrouni čp. 25, okr. Sedlčany, prosím co nejuctivěji o laskavé udělení žňové dovolené pro mého syna Josefa Ptáčka zaměstnaného u Vaší fy. bydličního in Reichsbahnlager 106, in Sögenhub, 1.P. Kleinmünchen bei Linz. *Linz*

Svoji prosbu odůvodňuji následovně: v Sestrouni vlastním domek k němuž patří 2 ha pole, 4 kusy hovězího dobytka a ostatní hospodářské zvířectvo.

Přesto, že moje hospodářství je menší nejsem schopen úrodu sá skliditi, neboť jsem 54 roků stár, vdovec a částečný mrzák, moje pravá noha je kratší a následkem toho mohu vykonávat jen lehčí práce v hospodářství. Moje žena Růžena je 16 roků stará vede mě domácnost. V roce minulém a i v rocích předcházejících vykonával všechny žňové práce můj syn Josef. V dalším je moje situace ztížena zejména tím, že jsem z nařízení vysídlovací kanceláře nucen vystěhovati se do 31. října 1943 ze Sestrouně, do kteréžto doby musím mít všechny hospodářské podzimní práce vykonány, jakož i dohotoveny všechny práce s vystěhováním související.

~~XXXXX~~
Z těchto uvedených důvodů prosím ještě jednou velmi snažně, aby mému synu byla žádaná dovolená udělena a tak mě umožněno splnění všech na mě kladených povinností.

~~XXXXX~~ Abych si zjednal náhradní sílu není možno, jednak z nedostatku pracovních sil a i nedostatku finančních prostředků.

Me lébně moudrým se k tomu připojena
Za laskavost již předem co nejuctivěji děkuji

*a nyní jsem upravit na líčko a tím
světlí upříč neschopný
lé je majetkem 20*
.....
Sestrouň čp. 25, pp. Sedlčany.

Příloha N: Výměr kterým se stanoví povinné dodávky na rok 1956

VÝMĚR

kterým se stanoví povinné dodávky na rok 1956

Císloc. * 36688

zemědělec Mr. Václav Janyš
 celková výměra zemědělské půdy 2,27 ha
 celková výměra orné půdy 1,82 ha
 obec Selčava
 okres Sedlčany
 kraj Středočeský
 čp. 25

Je podle zákona ze dne 30. října 1952, číslo 56 Sb. o dodávkové povinnosti a o výkupu zemědělských výrobků a podle prováděcích předpisů k němu vydaných povinen(o) dodatí sáтку v roce 1956 zemědělské výrobky podle tohoto výměru.

SCT-12.731

1. Povinné dodávky se vyměřují:
 - a) u masa a sena z každého hektaru zemědělské půdy po odečtení ploch, jež se podle platných předpisů vylírají z výměru zemědělské půdy pro vyměření povinných dodávek masa a sena;
 - b) u mléka zemědělským závodům s výměrou zemědělské půdy nad 2 ha z výměru zemědělské půdy pro vyměření povinných dodávek masa; zemědělským závodům s výměrou zemědělské půdy do 2 ha z každé chované krávy;
 - c) u vlny z každého kusů ovčieho bravce;
 - d) u zrnin brambor a vajec z každého ha orné půdy po odečtení ploch, jež se podle platných předpisů vylírají z výměru zemědělské půdy pro vyměření povinných dodávek zrnin, brambor a vajec;
 - e) u olejin a zeleniny z každého ha plochy plánované pro osev.
2. Povinné dodávky se stanoví:
 - a) u masa vepřového a hovězího v kg živé váhy;
 - b) u mléka v litrech o základní tučnosti 3,5%;
 - c) u vajec v kusech;
 - d) u vlny, sena, zrnin a brambor v kilogramech;
 - e) u zeleniny v metrických centech.
3. Povinné dodávky živočišných výrobků se plní podle měsíců a čtvrtletí, jak je určeno ve výměru. V jednotlivých měsících a čtvrtletích pak rovnoměrně podle lokální okresní plnomocnicka. Povinné dodávky rostlinných výrobků se plní ihned při sklizení, rovnoměrně podle platných předpisů, aby byly splněny nespozaždě ve lhůtách stanovených v předpisu. Povinné dodávky zeleniny mohou být splněny výhradně česnekem a cibulí suchou skládkování šalotkou, celerem, petrželí a karotkou bez matě jen ve IV. čtvrtletí.
4. Zemědělské výrobky, jimiž se plní povinná dodávka, smějí být dodávány pouze v uzavřeném výkupu do výkupu místa určeného ve výměru, po případě v tomto místě, dohodnutého s výkupcem.
5. Na plnění povinné dodávky mohou být dodávány takové zemědělské výrobky, které odpovídají stanoveným jakostním normám a dodávkovým podmínkám.
6. Odvolání proti nesprávnému vyměření povinných dodávek se podává u okresního plnomocnicka ministerstva výkupu do 7 dnů po doručení výměru. Odvolání nemá odkladný účinek.

Druh zemědělského výrobku	Vyměřuje se	Norma na 1 ha (1 kus)	Výpočet celkem	Sleva	Dodávka	Doděje do výkupního místa v
maso vepřové kg	z 224 ha zeměd. půdy	33			95	Sedlečany
maso hovězí kg		59			116	—
mléko lt (nad 2 ha)		295			624	Blubov
mléko lt (od 0,5 ha do 2 ha)	z kusů krav	—			—	—
vejce ks	z 224 ha orné půdy	219			398	—
ovčí vlna g	z ovčích bravu	—			—	—
seno kg	z 224 ha zeměd. půdy	76			37	Sedlečany

Z celoroční dodávky je určeno k dodávce do konce čtvrtletí:

	I.	II.	III.	IV.
maso vepřové				75
maso hovězí		50		116

Z celoroční dodávky je určeno dodat do konce jednotlivých měsíců:

Měsíc	Mléko	Vejce	Měsíc	Mléko	Vejce
leden	—	8	červenec	540	386
únor	50	40	srpen	624	394
březen	100	91	září		398
červenec I. čtvrtletí	150	187	I.-III. čtvrtl.		
červenec II. čtvrtletí	300	295	říjen		
červenec III. čtvrtletí	480	388	listopad		
			prosinec		
			rok 1955		

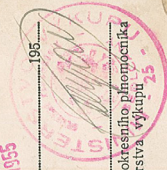
Druh zemědělského výrobku	Vyměřuje se	Norma na 1 ha (1 kus)	Výpočet celkem	Sleva	Dodávka	Doděje do výkupního místa v
zrniny celkem kg		155			282	Sedlečany
z toho: pšenice kg	z 124 ha	9			16	
žito kg	orné P.	100			782	
ječmen kg		15			15	
ost. zrniny* kukurice kg		38			69	
brambory celkem kg		400			728	—
řepka kg	z ha os. ploch.					
mák kg	z ha os. ploch.					
ostatní olejnatý kg	z ha os. ploch.					
celer q	z ha os. ploch.					
cibule q	z ha os. ploch.					
karotka (mrkev) q	z ha os. ploch.					
petržel q	z ha os. ploch.					
okurky naklád. q	z ha os. ploch.					
česnek q	z ha os. ploch.					

*) Neladit se škrtně.

V dne 1955

u JZD podpis předsedy ONV

razítko a podpis okresního příměstského ministerstva výkupu

Příloha O: Žádost o sociální důchod František Ptáček

ÚSTŘEDNÍ NÁRODNÍ POJIŠTOVNA V PRAZE

392/53 <small>Běžné číslo žádosti</small>	nemá / <small>Evid. číslo (č. prac. průkazu) žadatele</small>	
<small>Razítko přísl. ONP</small>	<small>Evid. číslo (č. prac. průkazu) žadatele</small>	<small>Pres. raz. ÚNP</small>

Žádost o sociální důchod.

Jméno a příjmení žadatele P. t á ě k František u žen též jméno za svobodna

18.7.1889 Hluboká Sedlčany Čechy
den, měsíc, rok místo, okres a země narození (Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko, cizina)

výměnkář vdovec ČSR
povolání svob., ženatý, ovdovělý, rozvedený, rozloučený státní občanství

Bydliště Sastrouň 25 Sastrouň Sedlčany 35/0
ulice č. domu obec p. pošta

Jméno a příjmení manželky(-la) Ptáčková Marie Bláhová
družky (druha) její jméno za svobodna

den, měsíc, rok, místo, okres a země narození

Žije s Vámi ve společné domácnosti? zemřela

Žádá-li o důchod i Vaše manželka (družka), vyplni vložku a podepiše také žádost.

I. 1. Dostáváte chudinské zaopatření od obce, od které a od kdy? V čem spočívá? (V hotovosti Kčs..... týdně, měsíčně, ročně, v naturálním zaopatření v chorobinci, starobinci?)	né
2. Dostáváte podporu z veřejných prostředků (od obce, státu, čs. sociální pomoci, od některého fondu a kterého)? V jaké výši a od kdy ji dostáváte? Máte pensí od býv. zaměstnavatele či jinou pravidelnou podporu od někoho? Od koho? V jaké výši? Připojte ústřížek poslední platební poukázky!	né
3. Dostáváte důchod ze sociálního pojištění (včetně úrazového)? Od kterého ústavu? (Uvedte též číslo výměru.) V jaké výši?	né
4. Bydlíte-li v ústavu, kde je Vám poskytováno zaopatření, kdo hraří náklady?	né

II. 1. Pracujete-li ještě, uveďte co děláte? Jaký máte příjem v penězích a v naturáliích? Kolik si vyděláte touto činností za měsíc? za rok?	nepracuji
---	-----------

ÚNP - D 4207 - 100/m - IV. 49 - 825

<p>2. Nepracujete-li, uveďte, proč a kdy jste přestal pracovat. Pracoval jste jako: a) zaměstnanec (na př. dělník, úředník a pod.) od kdy do kdy? b) osoba samostatně hospodařící (femeslník, rolník, obchodník a pod.) od kdy do kdy? c) spolupracující člen rodiny. Od kdy do kdy? V jakém oboru? (femeslo, zemědělství, obchod, domácínost a pod.)</p>	<p>od předání hospodářství od r. 1948 zemědělec</p>
<p>3. Z čeho až dosud hradíte svou výživu?</p>	<p>z uvolňování vkladů a částečného výměnku</p>
<p>4. Jaké má zaměstnání a příjem manželka (manžel), družka (druh)?</p>	<p>//////</p>
<p>5. Uveďte, zda a u kterého sociálně pojišťovacího ústavu jste byl pojištěn, od kdy do kdy a pod jakým číslem?</p>	<p>nebyl</p>
<p>6. Uveďte, zda jste již žádal o nějakou dávku (důchod) z veřejnoprávního pojištění, u kterého ústavu, a jak byla Vaše žádost vyřízena (uveďte též číslo výměru).</p>	<p>nežádal</p>
<p>III. Zde uveďte majetek svůj, své manželky (svého manžela), družky (druha), po př. jiných příbuzných, kteří Vás podporují:</p>	
<p>1. Domovní majetek. Jaký, popište jej (chalupa, domek, rod. vila, počet poschodí a počet místností). Podíl Vás a podíl jiné osoby (uveďte, jaký a jméno osoby). Kde je? Jak je zadlužen? Jaká je obecná hodnota majetku? Jaké nájemné dostáváte?</p>	<p>žádný .obývá v výměnkářskou světnici //////</p>
<p>2. Pozemky. Uveďte jaké, popište je (pole, louky, staveb, pozemky). Jaká je jejich výměra? Jakou mají obecnou hodnotu? Jak jsou zadlužené? Kolik dostáváte na pachtovním? Jaký je čistý katastrální výnos pozemků?</p>	<p>žádné</p>
<p>3. Provozujete živnost, obchod nebo jiný výdělečný podnik? Kolik činí roční obrát a čistý zisk? (podle daňového přiznání)</p>	<p>neprovozují</p>
<p>4. Máte jiný majetek, jaký a v jaké hodnotě?</p>	<p>nemám</p>
<p>5. Peněžní pohledávky (uveďte, zda jsou volné nebo vázané?): a) Peněžní vklady. U kterého peněžního ústavu a kolik? b) Pohledávky. V jaké výši, u koho a kdy jsou splatné? c) Životní pojistky. Na jakou částku? Kdy jsou splatné? d) Cenné papíry. Jaké. Jakou mají nominální hodnotu a výnos?</p>	<p>volné vklady nemám a na vázaných vkladech 25.000. Kč u OSAZU v Sedlčanech ////// ////////////</p>
<p>6. Výměnek. Kdo Vám jej poskytuje. V které výrobní oblasti leží a jakou výměru má hospodářství, z něhož se výměnek poskytuje? Co dostáváte jako výměnek: a) v naturálních? b) v penězích? c) v jiném plnění a v jakém? Vzdal jste se výměnku a v jaké části? Výměnkáři, kteří se vzdali výměnku, vyplní „Prohlášení“.</p>	<p>syn Ptáček Josef Josef, zaměstnanec a zemědělec Sestrouň čp.25 pp. Sedlčany viz prohlášení</p>

7. Je někdo povinen podle zákona Vás živiti (alimentační povinnost dětí, rodičů, manžela)?
Uveďte jméno a přesnou adresu!
Kolik Vám dává v penězích a co v naturáliích (ročně)?
Nedává-li Vám nic, uveďte důvod.

není

IV. 1. Děti (vlastní, nevlastní, vnuci), které žijí s Vámi ve společné domácnosti:

Jméno	Zaměstnání a adresa zaměstnavatele	Výše ročního příjmu a majetku	Rodinný stav	Počet dětí, jejich stáří a zaměstnání	Jakým způsobem Vás podporuje?
	//////				

2. Děti (vlastní, nevlastní, vnuci), které žijí mimo Vaši domácnost:

Ptáček Josef, zedník a rolník	2.20 ha výdělek 4.743	ženatý	1 dítě 6 let
Šťovíček Jan zet rolník a zaměst.	3 ha výdělek 3.500	ženatý	1 dítě 4 roky
Kysel Frant. zet dělník	5.000. měs.	ženatý	2 6 - 15 let

V. Tento oddíl vyplní jen žadatelé, kteří nedosáhli 65 let:

- Jste nezpůsobilý(á) k jakémukoliv výdělku a proč?
- Které choroby Vám znemožňují, abyste pracoval(a)?
- Který lékař Vás ošetřuje?

ano

slabší a kratší pravou nohu. kýla hámernídy
Dr. David Sedlčany

VI. Tento oddíl vyplní jen vdovy:

- Od kdy jste vdovou?
- Jakým způsobem byl zaměstnán Váš manžel po dobu trvání manželství?
- O které děti, uvedené v odd. IV., č. 1 pečujete?

//////

VII. Tento oddíl vyplní jen poručníci oboustranně osiřelých dětí opatrovníci osob zbavených svéprávnosti:

Jméno a adresa poručníka (opatrovníka).
Poručenský [opatrovnícký] soud.
Číslo jednací poručenského [opatrovníckého] spisu.

//////

Prohlašuji, že jsem veškeré údaje učinil podle pravdy; jsem si vědom, že nepravdivé údaje mohou přivoditi nejen odnětí neprávem přiznaného důchodu a vymáhání náhrady škody, nýbrž i trestní stíhání.

Počet příloh:

Josef Ptáček

Vlastnoruční podpis žadatelův [žadatelů]
nebo jeho oprávněného zástupce.

Příloha P: Josef Ptáček platové zařazení z roku 1957

Stavební podnik okresu Sedlčany v Sedlčanech.

Příjmení : ... P t á č e k
Jméno : ... Josef
Zaměstnání : (název funkce) mistr stavební výroby

Podle Vašeho nynějšího zaměstnání zařazuje Vás vedení podniku po slyšení
Závodního výboru ROH s platností od 16.6.1955. do platové
třídy 7 skupiny . . . T/III státního katalogu prací
technických, provozních a administrativních. (KTPAP.)

Až do změny zařazení budete za tuto práci mít následující příjem :

Počáteční měsíční plat Kčs 1.220,--
Kvalifikační příplatek Kčs 30,--
Základní měsíční plat Kčs 1.250,--

K temuto základnímu platu můžete získat prémie za splnění a překročení plánu
ve smyslu ustanovení premiového řádu při KTPAP.

Za předpokladu splnění podmínek rozhodných pro přiznání premii, náleží Vám :
při 100 % ním splnění plánu .20. % premie a za každé další % nad 100 %,
. 1. % premie z Vašeho počátečního platu.

Podrobnosti Vám na požádání sdělí odd. Práce a mzdy.

Z celkového měsíčního příjmu budeme Vám pravidelně odečítati zákonnou částku na daň ze mzdy.

Příjem tohoto dopisu laskavě potvrďte na kopii, kterou nám vraťte !

Váš dopis jsem obdržel a jeho obsah běru na vědomí.

V Sedlčanech, dne .1.9.1957.

Bláha
vlastnoruční podpis

Stavební podnik okresu Sedlčany

v Sedlčanech

razítko a podpis ved. podniku

ROH - Svaz zaměstnanců v místním hospodářství

ZÁVODNÍ VYBOR

Okresní stavební podnik - Sedlčany

razítko a podpis odpověd. funkce

ROH.

Příloha Q: Potvrzení Františku Ptáčkovi o výměře půdy

644 / 50

Kolku prosto podle zák. č. 139/47 Sb.

P o t v r z e n í .

DIKANEČKA • ON
Cory

Místní národní výbor v Sestrouni potvrzuje tímto ve smyslu § 18 odst. 1. a § 22. odst. 1. zák. ze dne 3.července 1947 číslo 139 Sb.z. a nař., že pozemky připsané k domu čp. 25 v Sestrouni a patřící Františku Ptáčkovi nedosahují výměry 50 ha. Potvrzení toto vydává se jako příloha ku smlouvě postupní ze dne 12.ledna 1950.

V Sestrouni, dne 13. ledna 1950.

[Handwritten signature]

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Hana Procházková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinovaná

Název práce:

Vývoj české vesnice v letech 1918 – 1989 na pozadí vlastní rodiny

Rok: 2012

Počet stran: 92

Počet titulů české literatury a pramenů: 21

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Mgr. Anna Huliciusová